

Latvijas Kultūras akadēmija
Starpkultūru komunikācijas un svešvalodu katedra

KULTŪRAS IDENTITĀTES ATŠĶIRĪBAS ZIEMEĻFRANCIJĀ UN DIENVIDFRANCIJĀ

Bakalaura darbs

Autore:
Akadēmiskās bakalaura augstākās izglītības programmas “Mākslas”
Starpkultūru sakaru Latvija – Francija apakšprogrammas
4. kursa studente Kristīne Krapāne
(ID Nr. S 371 000 024 330 H)

Darba vadītājs/a:
lekt., Mg. paed. Anita Vaišle

/paraksts/

Rīga

2014

Saturs

Ievads	3
1. Kultūras izpratne starpkultūru komunikācijas teorijā	6
1.1. Kultūras jēdziens kultūras antropoloģijas kontekstā	8
1.2. Sīpola diagrammas antropoloģiskais modelis kultūru grupu raksturošanai	10
2. Identitāte	11
2.1. Identitātes jēdziens starpkultūru komunikācijas teorijā.	13
2.2. Kultūras identitāte un tās aspekti	15
2.3. Reģionālā identitāte	17
3. Z-D Francijas reģionālo īpatnību veidošanās aspekti	19
3.1. Pārvaldes formu atšķirības un centralizācijas specifika	20
3.2. Tirdzniecības veidu un stilu atšķirības	27
3.3. Ģeogrāfiskā stāvokļa un dabisko robežu nozīme	30
4. Z-D Francijas reģionālās kultūras identitātes specifiskās izpausmes	32
4.1 Tautas grupai piemītošās zīmes un simboli	33
4.2. Varoņi jeb paraugi	41
4.3. Raksturīgie rituāli	46
4.4. Būtiskākās vērtības	51
Nobeigums	52
Tēzes	53
Izmantotās literatūras un avotu saraksts	56

IEVADS

Studējot franču kultūru, valodu un Francijas vēsturi, darba autore saskārās ar faktu, ka dažādu kultūrvēsturisko iemeslu dēļ pastāv atšķirības starp kultūru un valodu Francijas ziemeļdaļā un dienviddaļā. Darba autore jau iepriekšējos kursa darbos pievērsās Francijas vēstures izpētei, sākot no Jūlija Cēzara iekarojumiem Gallijas jeb tagadējās Francijas teritorijā līdz pat 17.gs., kad franču kultūra Eiropā spēlēja vadošo lomu. Līdz šim autore vislielāko uzsvāru atšķirību pētniecībā lika uz vēsturiskās gaitas attīstību. Taču šīs atšķirības nepastāvēja tikai agrāk, tās ir aktuālas joprojām: izmantojot dažādas klišejas un stereotipus, runājot par citiem reģioniem, arī ironizējot par dienvidu vai ziemeļu ļaunu atšķirīgo skatījumu tendencēm vienam uz otru. Kā vienu no spilgtākajiem piemēriem var minēt 2008. gadā iznākušo franču režisora Denī Būna (*Dany Boon*) komēdiju '*Bienvenue chez les ch'tis*', kurā paši franči atklāti parāda savu stereotipisko attieksmi pret ziemeļiem vai dienvidiem, par to pajokojot un izceļot atšķirīgo izrunas īpatnību aktualitāti, uzvedības atšķirības un dzīvesveidu. Starp šīm dienvidu un ziemeļu daļām pastāv sava veida paštēls, ko franči izrāda ne tikai ikdienas komunikācijā, bet arī kino un reklamējot tūrisma piedāvājumus. Tāpēc darba autore vēlējas pievērsties tieši šī paštēla jeb identitātes jautājuma pētīšanai Francijā.

Analizējot kultūras identitātes atšķirības Ziemeļfrancijā un Dienvidfrancijā, darba mērķis ir noskaidrot to veidošanās iemeslus un izpausmes vēsturiskā un mūsdienu kontekstā, salīdzinot divus Francijas reģionus – Padekalē un Provansu.

Kā viena no lietām, kas darba autori īpaši ieinteresēja bija tas, ka katram reģionam – gan dienvidiem, gan ziemeļiem -, bija savs paštēls par to, kādi viņi ir, salīdzinoši ar pārējiem. Konkrēts tēls eksistēja arī par tiem citiem, kas dzīvo ziemeļos/dienvidos. Šī iemesla dēļ autore padziļināti pievērsās paštēla jēdziena meklējumiem. Rezultātā darba autore ir atklājusi, ka paštēla jēdzienam ir cieša saistība ar identitātes jēdzienu, ko ir pētījuši daudzi antropologi un sociologi. Tā kā autori visvairāk interesē kultūras atšķirības, tad darbā tiks izpētītas tieši kultūras identitātes atšķirības.

Galvenie jautājumi, uz kuriem autore meklēs atbildi:

- Kādi ir galvenie iemesli atšķirīgai kultūras identitātei ziemeļos un dienvidos?

- Kādi ir Ziemeļfrancijas reģiona Padekalē (*Pas-de-Calais*) un Dienvidfrancijas reģiona Provansas (*Provence*) kultūras identitātes aspekti?

Darba pirmajā un otrajā daļā autore pievērsīsies galveno darbā izmantoto jēdzienu skaidrojumiem, kā galvenie no tiem ir – ‘‘kultūra’’ un ‘‘identitāte’’, aplūkojot šo jēdzienu nozīmi arī starpkultūru komunikācijā. Autore sniegs ‘‘identitātes’’ jēdziena skaidrojumus, ko ir snieguši vieni no pazīstamākajiem antropologiem un sociologiem, kā, piemēram, ievērojamais nīderlandiešu kultūras psihologs Gerts Hofstede (*Geert Hofstede*), vācu psihologs un starpkultūru komunikācijas pētnieks Aleksandrs Tomass (*Alexander Thomas*), kanādiešu antropologs Luijs Žaks Dorē (*Louis-Jacques Dorais*), vācu kultūras zinātniece Edīte Brozninski Švābe (*Edith Broszinsky-Schwabe*) un citi. Sakarā ar literatūras pieejamības problēmu, autorei nācās izmantot daudzus citātus no grāmatām un tulkoto informāciju, piemēram, no vācu valodas.

Darba trešajā daļā autore raksturos tos aspektus vēsturiskajā kontekstā, kuri spēlēja vislielāko lomu atšķirīgas identitātes veidošanās procesā, un tie ir – pārvaldes formu atšķirības un centralizācijas specifika, tirdzniecības veidu un stilu atšķirības un ģeogrāfiskā stāvokļa un dabisko robežu nozīme.

Darba pēdējā daļā autore salīdzinās divu Francijas reģionu kultūras identitātes elementus – Padekalē ziemeļos (*Nord-pas-de-Calais*) un Provansu dienvidos (*Provence*). Viens no visuzskatāmākajiem veidiem, kā to izdarīt ir Gerta Hofstedes ‘‘Sīpola diagrammas’’ metode, kas ļauj uzskatāmi analizēt un salīdzināt elementus, kas veido kādas grupas kultūras identitāti. Laika gaitā gan Francijas ziemeļos, gan dienvidos izveidojās konkrēti kultūras elementi, kas atšķīra ziemeļus no dienvidiem, par to raksta daudzi Francijas vēsturnieki, sociologi un antropologi, kuru darbus studējot, autore mēģinās attēlot šo kultūras identitāti, izmantojot jau minēto ‘‘Sīpola diagrammu’’. Autore izmantos darbus, kuru autori ir Francijā pazīstami kultūras pētnieki, vēsturnieki un antropologi un kuri ir pievērsušies franču kultūras pētniecībai vēsturiskā kontekstā, aprakstot tās attīstības specifiku. Tādi ir, piemēram, Džordžs Dibī (*Georges Duby*), Fernands Brodels (*Fernand Braudel*), Robērs Mandrū (*Robert Mandrou*) un citi.

Darba uzdevumi:

1. Iepazīties ar teorētisko literatūru par identitāti un secināt, kāda ir identitātes jēdziena nozīme, kādi elementi veido tieši kultūras identitāti.
2. Iepazīties ar vēstures materiāliem un raksturot galvenos atšķirīgās identitātes iemeslus vēsturiskā kontekstā.
3. Balstoties uz dažādu sociologu, vēsturnieku darbiem, salīdzināt reģionu Padekalē ziemeļos un Provansas dienvidos kultūras identitātes elementus, izmantojot G. Hofstedes ‘‘Sīpola diagrammu’’.

Darbā pielietotās metodes:

1. Vēsturiskā metode: vēsturisko procesu Francijā pētīšana no pirmsākumiem, sakarību un cēloņu meklēšana atšķirībām starp Ziemeļfranciju un Dienvidfranciju.
2. Salīdzinošā metode: līdzību un atšķirību starp Ziemeļfrancijas un Dienvidfrancijas reģioniem (Padekalē un Provansa) analīze.

Šo pētījumu varētu izmantot ne tikai Latvijas Kultūras akadēmijas studentu vajadzībām, bet arī Latvijā pieejamo starpkultūru sakaru programmu studijās, kopējai Latvijas iedzīvotāju izpratnei par Franciju, tās dažādo kultūrvēsturisko mantojumu, reģionālajām īpatnībām. Tas palīdzētu cilvēkiem izprast, cik nenovērtējama ir katra grupas kultūras identitāte un ko tā dod valstij kopumā. Šo darbu varētu izmantot arī tūrisma jomā, no vienas puses, ļaujot ceļotājiem labāk saprast Francijas reģionālo dažādību un mentalitātes atšķirības šīs valsts Ziemeļu un Dienvidu daļās, no otras puses, dodot iespēju tūrisma aģentūrām, tajās strādājošajiem gidiem veidot tūristiem padziļinātu izpratni ne tikai par Francijas dažādību, bet arī par iemesliem un attieksmi pret citādu kultūru kā tādu.

1. KULTŪRAS IZPRATNE STARPKULTŪRU KOMUNIKĀCIJAS TEORIJĀ

“Starpkultūru komunikācija” jeb interkulturālā komunikācija ir mūsdienās ļoti izplatīts jēdziens kultūras kontekstā, svešvalodu apguves procesā un citās sfērās. Tas pirmo reizi tika lietots 1959. gadā ASV antropologa Edvarda Hola (*Edward Hall*) etnoloģiskajā pētījumā “*The Silent Language*”. Kopš 20. gs. sešdesmito gadu beigām tas parādās arī publiskās diskusijās un attīstījies līdz patstāvīgai pētījumu nozarei. Jēdziens “starpkultūru komunikācija” tiek lietots gan šaurā, gan plašā nozīmē. Lietojot šaurā nozīmē, ar šo jēdzienu apzīmē situācijas, kurās divi vai vairāki indivīdi no atšķirīgām kultūrām ar valodas vai neverbālo saziņas līdzekļu palīdzību komunicē viens ar otru tiešā veidā. Plašā nozīmē šis jēdziens apzīmē arī medijos atspoguļoto komunikāciju starp dažādu kultūru pārstāvjiem.¹

Mūsdienās vārdu “kultūra” var dzirdēt gandrīz visās sfērās. Mēs to dzirdam ikdienā un saprotam dažādi. Daļa to saprot ar mākslu, inteliģenci, paražām un uzvedības normām. Citi to saprot arī savādāk, jo mūsdienās šis jēdziens nav viennozīmīgs, gandrīz katrs to interpretē savādāk. Kultūras jēdziens tiek uzskatīts par vienu no sarežģītākajiem jēdzieniem humanitāro zinātņu ciklā. Katrā sabiedrībā ir vērojama citāda kultūras jēdziena izpratne, dažādu pētnieku izvirzītās kultūras definīcijas, kuras tiek uzskatītas par pareizām. To ietekmē gan attiecīgās tautas vēsture, gan dzīves apstākļi.

XX gs. kultūras definīciju daudzpusība kļūst pat par pastāvīgu pētniecisko tēmu. No tiem zinātniekiem, kurus aizrauj šīs tēmas pētniecība, pazīstamākie ir amerikāņu antropologi Alfreds Luiss Krobers (*Alfred Kroeber*) un Klaidis Klakhons (*Clyde Kluckhohn*). 1952. gadā viņi izdeva grāmatu “Kultūra: koncepciju un definīciju kritisks pārskats”, kurā tika tipoloģiski analizētas 164 definīcijas.²

Starpkultūru komunikācijas teorijā tiek izšķirtas trīs atšķirīgas kultūras jēdziena interpretācijas:

1. Intelektuāli estētiskais kultūras jēdziens: Tas ir saistīts ar jēdzieniem “māksla”, “izglītība”. Tā pamatā ir priekšstats par estētisku un morāli ētisku vērtību kanonu.

---

¹ Erll A., Gymnich M. 2011. Interkulturelle Kompetenzen. Tulk.: D. Volkinšteine

² Spencer-Oatey, Helen, Peter Franklin. Intercultural interaction: A multidisciplinary approach to intercultural communication. Palgrave Macmillan, 2009.

2. Materiālais kultūras jēdziens: tas ir atvasināts no sākotnējās vārda "cultura" nozīmes (apstrāde, kopšana, lauksaimniecība).
3. Antropoloģiskais kultūras jēdziens: kolektīvs domāšanas, uztveres un darbības paraugu kopums.³

Darba autori vairāk interesē tieši intelektuāli estētiskais un antropoloģiskais kultūras jēdziens, kam tiks pievērsta arī pastiprināta uzmanība, pētot kultūras identitātes elementus Ziemeļfrancijā un Dienvidfrancijā. Minētais kultūras jēdziena iedalījums ir vajadzīgs, lai, aplūkojot dažādos kultūras definīciju paveidus, būtu vieglāk orientēties un saprast, uz kādu tieši sfēru konkrētā definīcija tiek attiecināta.

H. Spensere-Outeja (*Helen Spencer-Oatey*) savā darbā "*Multidisciplināra pieeja starpkultūru komunikācijai*" sniedz vairāku plaši pazīstamu pētnieku un antropologu kultūras definīcijas. Jau minētie L. Krobers un K. Klakhons kultūru definē kā "tiešus un netiešus uzvedības veidā iegūtus modeļus, kas tiek nodoti tālāk simbolu formā, veidojot konkrētus cilvēku grupai raksturīgus mākslas darbus. Kultūras pamatā ir arī tradīcijas idejas un vērtības. Kultūra var tikt uzskatīta gan kā konkrētu darbību veidā radušies produkti, gan kā nosacīti elementi, kas var ietekmēt turpmāko darbību." Savukārt neverbālās komunikācijas pētnieks un psihologs Deivids Matsumoto (*David Matsumoto*) to skaidro kā "attieksmju, vērtību, uzskatu un uzvedības moduļu kopumu, kas raksturīgs konkrētai cilvēku grupai, bet atšķirīgu katram individuāli, nododot to no vienas paaudzes otrā." Vācu psihologs un starpkultūru komunikācijas pētnieks Aleksandrs Tomass (*Alexander Thomas*) kultūru raksturo kā orientieru sistēmu, ko pārzina visi attiecīgās cilvēku kopības pārstāvji. Pati Helēna Spensere-Outeja kultūru raksturo kā "nostāju, principu, pieņēmumu, vērtību un vērtību priekšstatu kopumu, kas ietekmē kādai grupai piederīgo cilvēku uzvedību un ar kura palīdzību tie interpretē citu uzvedību."⁴

Pēc darba autore domām, kopīgo visās šajās definīcijās var izdalīt domu, ka kultūra vienmēr ir sociāla parādība, tā sastāv no vairākiem kopīgiem elementiem, kas var raksturot konkrētu grupu un tā parasti tiek nodota nākamajām paaudzēm. Lai gūtu precīzāku priekšstatu par to, autore aplūkos šo jēdzienu jau minētās antropoloģijas kontekstā.

---

³ Lusebrink, Vandenhoeck & Ruprecht. Gottingen. Tulkojums – D. Volkinšteine.

⁴ Spencer-Oatey, Helen, Peter Franklin. Intercultural interaction: A multidisciplinary approach to intercultural communication. Palgrave Macmillan, 2009.

1.1. Kultūras jēdziens kultūras antropoloģijas kontekstā

Starpkultūru komunikācijas teorijā izmantotās kultūras koncepcijas vadās tieši no antropoloģiskā skatupunkta, kuru var iedalīt vēl divās grupās:

- Kultūra tiek interpretēta kā kopīga orientieru sistēma, ‘‘mentālā programma’’ (zināšanas, ticība, vērtības, normas u.c.)
- Ar jēdzienu ‘‘kultūra’’ tiek apzīmēta cilvēku grupa, indivīdu kopums.

Apzīmējuma ‘‘orientieru sistēma’’ ieviesējs ir vācu psihologs un starpkultūru komunikācijas pētnieks Aleksandrs Tomass (*Alexander Thomas*). Viņš kultūru raksturo šādi: *‘‘Kultūra vienmēr manifestējas attiecīgajai nācijai, sabiedrībai, organizācijai vai grupai tipiskā orientieru sistēmā. Šo orientieru sistēmu veido specifiski simboli (valoda, žesti, mīmika, apģērbs, sasveicināšanās rituāli) un tā tiek tradicionāli pārņemta jeb nodota nākamajām paaudzēm, attiecīgajā sabiedrībā, organizācijā vai grupā. Kultūra ietekmē visu attiecīgajai sabiedrībai piederīgo cilvēku uztveri, domāšanu, vērtēšanu, rīcību.’’*⁵ Savukārt Gerts Hofstede (*Geert Hofstede*), kas ir ievērojams kultūras psihologs no Nīderlandes, kultūru definē kā ‘‘apziņas kolektīvo programmatūru’’ (*collective programming of the mind*), kura atšķir vienai grupai vai kategorijai piederīgos no citām grupām vai kategorijām. Viņš pielīdzina kultūru mentālai programmatūrai (*software of the mid*), kura ietekmē katru organizācijas vai grupas dalībnieku.⁶ Pēc Hofstedes domām, šī cilvēka ‘‘mentālā programmēšana notiek trijos līmeņos:

- caur cilvēka dabu, kas ir bioloģiski veidota un pārmantota
- caur individuālspecifisko personību
- caur kultūru, kura tiek iemācīta un apgūta personiskā pieredzē.

Jāmin arī tas, ka lielu nacionālo kultūru gadījumā pastāv kultūras varianti atšķirībā no grupas, sociālā slāņa vai reģionālās specifikas.⁷

Hofstede min arī to, ka kultūra vienmēr ir kolektīvs fenomens. Tas ir apgūts, nevis iedzimts fenomens.⁸ Kā jau tika minēts, ar vārdu ‘‘kultūra’’ apzīmē arī cilvēku grupu. Katrs cilvēks pieder

⁵ Thomas, A. Kultur und Kulturstandards. D. Volkinšteines tulk.

⁶ Hofstede, G. Cultures and organizations. Software of the mind. McGraw-Hill book company Europe. England, 1991.

⁷ Hofstede, G. Lokales Denken, globales Handeln. Kulturen, Zusammenarbeit und Management. Nordlingen, 1997. D. Volkinšteines tulkojums.

⁸ Hofstede, G. Cultures and organizations. Software of the mind. McGraw-Hill book company Europe. England, 1991.

vienai vai vairākām cilvēku grupām, taču tajā pašā laikā, katram cilvēkam var būt vairāki tā saucamās “mentālās programmatūras” slāņi, kas atbilst dažādiem kultūras līmeņiem. Hofstede izšķir vairākus, taču autore minēs divus no tiem: nacionālais līmenis, kas atbilst valstij, un reģionālās/etniskās/religiskās vai lingvistiskās piederības līmenis.⁹ No tā var izsecināt, ka kultūras grupām var būt vairāki kultūras līmeņi, no kuriem veidojusies konkrēta identitāte.

Konkrēto kādas tautas grupas identitāti raksturo tai tipiskie aspekti. Šie aspekti, pēc dažādu pētnieku domām, var atšķirties, taču Gerts Hofstede izdala četrus: grupai piemītošie simboli, varoņi jeb paraugi, rituāli un vērtības. Balstoties uz šiem aspektiem, Hofstede ir izveidojis antropoloģisko modeli kultūras grupu raksturošanai, ko viņš nosauca – “Sīpola diagramma”. Pēc autores domām, šis modelis būtu ļoti piemērots arī Ziemeļfrancijas un Dienvidfrancijas kultūras identitātes raksturošanā.

---

⁹ Turpat

1.2. Sīpola diagrammas modelis kultūras grupu raksturošanai

Lai raksturotu kultūras identitāti Ziemeļfrancijā un Dienvidfrancijā, autore ir izvēlējusies Gerta Hofstedes modeli kultūras grupu raksturošanai - "Sīpola diagrammu". Tas nosaukts par "Sīpola diagrammu" tā iemesla dēļ, ka kultūra, gluži kā sīpols ietver sevī vairākus slāņus – virsējos un dziļākos. Šis modelis ļoti labi un uzskatāmi var palīdzēt tieši salīdzināt un izprast kādas grupas kultūras identitāti. Virsējie ir tie slāņi, kurus mēs redzam manifestējamies vizuāli vai uzreiz, saskaroties ar konkrēto kultūru. Savukārt dziļākie ir tie slāņi, kas ietver sevī daudz plašāku jēgu un ko var pamanīt, tikai zinot kādas tautas vēsturi, saprotot tās vērtību sistēmu.

Ārējā "Sīpola diagrammas" slānī atrodas simboli, tālāk seko varoņi, dziļāk – rituāli, un centrā – vērtības. Cauri šiem slāņiem iet arī prakses jeb darbības, kas palīdz attiecīgajiem kultūras aspektiem būt redzamiem no malas.¹⁰

Pie simboliem pieskaita vārdus, žestus, attēlus vai objektus, kuriem ir īpaša nozīme un kura ir zināma tikai tiem, kas pieder pie konkrētās kultūras. Pie šīs kategorijas pieder arī konkrēti vārdi, žargons, apģērbs, matu sakārtojumi, karogi un citi simboli. Varoņi ir konkrētas personas, dzīvas vai jau mirušas, tās var būt reālas vai pat izdomātas, kuru raksturiņašības tiek augstu vērtētas kādā kultūrā, un kas tādā veidā kalpo kā uzvedības modelis. Rituāli ir kolektīvas darbības, kurām nav praktiskas nozīmes, taču tās tiek uzskatītas par sabiedriski nozīmīgām. Tās ir, piemēram, sasveicināšanās un cieņas izrādīšana, sociālas un reliģiskas ceremonijas. Šīs diagrammas centrā atrodas visdziļākais slānis jeb kodols – vērtības¹¹.

Izpētot kultūras identitāti veidojošos elementus ar šī modeļa palīdzību, var iegūt vispārēju priekšstatu un izpratni par reģionālajām atšķirībām, saprast, kāpēc konkrētās grupas pārstāvji rīkojās tā un ne savādāk, tas dod iespēju skaidrāk saredzēt konkrētās kultūras identitātes veidošanos – sākot ar dziļāko jēgu, beidzot ar redzamiem faktiem un produktiem.

Taču pirms pievērsties kultūras identitātes elementu pētīšanai, autore vēlējās izprast pašu identitātes jēdzienu, kas mūsdienās ir ļoti izplatīts dažādās sfērās.

---

¹⁰ Hofstede, G. Cultures and organizations. Software of the mind. McGraw-Hill book company Europe. England, 1991.

¹¹ Turpat

2. IDENTITĀTE

Jēdzieni “kultūra” un “identitāte” tiek lietoti diezgan plaši, bieži vien, ar tiem apzīmējot ļoti atšķirīgas parādības. Tāpēc autorei likās svarīgi pēc būtības saprast identitātes jēdzienu, kāpēc tas ir tik salīdzinoši grūti definējams. *Mūsdienās daudz tiek rakstīts par identitāti: par personisko identitāti, par dzimumu identitāti, par vietas identitāti, par etnisko un nacionālo identitāti, par to, kā tiek radīta identitāte ģērbšanās stilā un patēriņā, tiek rakstīts par cilvēka identitātes bioloģisko pamatu un tā tālāk.*¹² Tātad, lai varētu runāt par kultūras identitātes jēdzienu, nepieciešams saprast paša identitātes jēdziena nozīmi.

Jēdziena pētīšana un pielietošana sākās jau 20.gs.vidū. 1969. gadā kanādiešu sociologs un rakstnieks Ervings Gofmans (*Erving Goffman*) savā darbā “The Presentation of Self in Everyday Life” šo “pats”(tulk. latv. val.) jēdzienu raksturo kā sava veida priekšnesumu, veidu, kā mēs ikdienā sevi prezentējam citiem.¹³

20.gs. 80. gados britu sociālpsihologs Henrijs Taifels (*Henri Tajfel*) izveidoja Sociālās identitātes teoriju (SIT), kas bija balstīta uz eksperimentiem nelielu grupu ietvaros. Šīs teorijas pamatā ir uzskats, ka indivīds veido tā dēvētās uztveres kategorijas, kurās viņš identificē citus, pats sevi vai identificē sevi ar citiem. Šīs kategorijas ļauj saskatīt, kā indivīds sevi attiecina pret sistēmu, kas it kā ieliek indivīdu attiecīgajā sociālajā vidē un veicina sociālās identitātes attīstību.¹⁴ 90.gados vācu psihologs un Vācijas Psiholoģijas Asociācijas prezidents Karls Graumans¹⁵ (*Carl Graumann*) norāda, ka sociālajās un kultūras zinātnēs pielietotais identitātes jēdziens radies psiholoģijā. Sākumā tas izpaudās Zigmunda Freida psihoanalītiskajā konceptā un vēlāk tika attīstīts T. H. Eriksena “pašidentitātes” (paštēla) teorētiskajā konceptā.¹⁶ Darba autore turpmākajā nodaļā apskatīs dažādu pētnieku identitātes jēdziena definējumus, lai saprastu tā jēgu un arī nozīmi starpkultūru komunikācijā. Neskatoties uz daudzajiem jēdziena izpratnes veidiem, kas saistīti gan ar psiholoģiju, gan ar cilvēka izcelsmi un personību, autore vēlētos

---

¹² Eriksnes, Tomass Hillens. Saknes un pēdas: identitāte mainīgā laikā. Rīga : Zvaigzne ABC,2010. 6.lpp

¹³ Clarke, Simon. Culture and identity. The SAGE Handbook of Cultural Analysis. SAGE publications, 8.Aug. 2011

¹⁴ Robert Hauser. Cult. identity in a globalised world. Pieejams: http://www.zak.kit.edu/downloads/Hauser-Cultural_Identity_in_a_Globalised_World_final_2.pdf [Skatīts 2013, 4. nov.]

¹⁵ Heidelbergas univ. psiholoģijas institūta mājas lapa. Pieejams: <http://www.psychologie.uni-heidelberg.de/ae/allg/mitarb/bms/InMemoriamCFG.pdf> . [Skatīts 2013, 4. nov.]

¹⁶ Robert Hauser. Cult. identity in a globalised world. Pieejams: http://www.zak.kit.edu/downloads/Hauser-Cultural_Identity_in_a_Globalised_World_final_2.pdf [Skatīts 2013, 4. nov.]

atrast identitātes jēdziena skaidrojumu, kas ļautu tālāk pētīt tieši kultūras identitāti Ziemeļfrancijā un Dienvidfrancijā.

2.1. Identitātes jēdziens starpkultūru komunikācijas teorijā

Jau minētais kanādiešu sociologs un rakstnieks Ervings Gofmans sniedz trīs identitātes tipu raksturojumus. Viņaprāt, pastāv sociālā, personīgā un ego identitāte. Sociālā identitāte attiecas uz kategoriju, kurā kādai personai tiek piedēvētas īpašības vai raksturīgās pazīmes attiecībā uz citiem. Personīgā identitāte ir saistīta ar personas biogrāfiju jeb to, kas viņu padara individuālu kādas sociālās grupas iekšienē. E. Gofmans uzskata, ka cilvēks rāda konkrētas zīmes, kas viņu raksturo kā individuālu būtni pagātnē, tagadnē un kas turpina tāds būt arī nākotnē. Personīgā identitāte ir tās zīmes, kas atšķir mūs no citiem. Ego identitāte ir mūsu personīgā izjūta par to, kas mēs esam. Lai gan šis iedalījums ir ticis kritizēts, tas tomēr sniedz diezgan skaidru ieskatu identitātes jēdziena veidošanās procesā. Tomass Hillanns Ēriksens (*Thomas Hylland Eriksen*) savā darbā *“Saknes un pēdas”* ir pievērsies identitātes jēdziena raksturojumam. Viņš pievērsa uzmanību arī tam, vai identitāte var būt kā iedzimts faktors. Lai gan, kā viņš pats min, daudzu autoru domas nesakrīt šajā jautājumā, pats Ēriksens apgalvo:” Pajautājiet jebkuram, kā viņš vai viņa tapuši par to, par ko viņi tapuši, un viņi runās par savu personisko pieredzi, sociālo vidi un apzinātu izvēli. Viņi tikpat nekad nenorādīs uz iedzimtām īpašībām.”¹⁷ Antropoloģijas departamenta profesors Lavalas universitātē Kanādā – Luijs Žaks Dorē (*Louis-Jacques Dorais*) ir vienisprātis ar Ēriksenu. Viņš apgalvo, ka identitāte nav vienreiz iemantota, tā tiek konstruēta visas dzīves garumā. Šīs identitātes konstruēšana atspoguļo katra personīgo vēsturi, dzīvesstāstu.¹⁸

Ēriksens raksturo arī cilvēka vēlmi piederēt pie kādas grupas jeb identificēt sevi ar kādu grupu. Viņš uzsver šo cilvēka nepieciešamību veidot “pretinieku” grupu, no kuras ir jāatšķiras. *Nav daudz universālu jēdzienu par to, kādas grupas pastāv. “Dzimums” un “vecums” ir divi jēdzieni, “mēs un tie citi” ir trešais jēdziens.*¹⁹ Ēriksens norāda, ka, lai iemantotu jēdzienu “mēs”, nepieciešams jēdziens “cits”. Ja otrs šķiet draudīgs un bīstams, vēl jo labāk, jo tad tiek stiprināts iekšējais “mēs”. Jo lielāks spiediens no ārpuses, jo ciešāka ir iekšējā kopība. “Mēs” izjūta ir atkarīga no citiem, vai nu “mēs” radām jēdzienu “viņi”, lai stiprinātu mūsu

¹⁷ Eriksens, T.H. Saknes un pēdas: identitāte mainīgā laikā. Rīga : Zvaigzne ABC, 2010. 13. lpp

¹⁸ “Erudit” platforma pētījumiem un publikācijām digitālā formā. Pieejams :<http://www.erudit.org/livre/cefan/2004-1/000660co.pdf>, [Skatīts 2013, 4. nov.].

¹⁹ Eriksens. Saknes un pēdas: identitāte mainīgā laikā. Rīga : Zvaigzne ABC, 2010. 66.lpp

iekšējo saskaņu, vai "viņi" rada jēdzienu "mēs", iedzenot mūs aplokā.²⁰ Varvikas universitātes profesors Lielbritānijā Saimons Klarke (*Simon Clarke*)²¹ arī raksturo indivīda pievienošanas kādai grupai, lai nodalītos no citiem. Viņš uzskata, ka sevis definēšanai, noteikšanai, salīdzinot ar citiem, ir tieksme radīt sajūtu "kas mēs neesam" vai "kas mēs negribam būt". Šī tendence lielākoties noved pie citas grupas nomelnošanas un savas grupas idealizācijas.

Kultūras sociologs un teorētiķis Stjuarts Hols (*Stuart Hall*), strādādams kopš 1951. gada Apvienotajā Karalistē (dzimis Jamaikā), apgalvo, ka identitāte tiek veidota mijiedarbības laikā starp indivīdu un sabiedrību. Indivīda iekšējais "es" joprojām paliek, taču tas tiek veidots un mainīts nepārtrauktā dialogā starp dažādajām kultūras pasaulēm "ārpusē", kas indivīdam piedāvā dažādas identitātes. No šīs socioloģijas koncepcijas skatoties, identitāte ir kā atstarpe starp "iekšpusi" un "ārpusi" – starp personīgo un publisko.²²

Kā vienojošais elements cilvēku grupai, bez šaubām, ir tās vēsture un konkrētā kultūra. Vācu kultūras zinātniece, kas īpaši specializējusies starpkultūru komunikācijas sfērā – Edīte Brozninski Švābe (*Edith Brozinsky-Schwabe*) -, sniedz trīs identitātes veidus jeb līmeņus. Bez jau minētās personīgās un sociālās (kolektīvās, grupas) identitātes viņa izšķir arī kultūras identitāti. Personīgo identitāti viņa raksturo kā cilvēka ārējo izskatu, vizuālo tēlu, izturēšanos un uzvedību. Savukārt sociālo identitāti viņa saista ar grupām, kurām indivīds pieder. Tai ir kopīgi mērķi, vērtību priekšstati, simboli un uzvedības veidi. Kultūras identitāti raksturo: kopīga valoda, uzvedības normas, reliģiskie vai filozofiskie uzskati, mākslas un zinātnes tradīcijas, amatniecības prasmes, sports, kopīgas vērtības. Jāpiemin, ka šie kopīgie elementi manifestējas kā jau minētās G. Hofstedes "Sīpola diagrammas" slāņi.

Tādēļ, lai raksturotu atšķirības starp diviem atšķirīgiem reģioniem, ir jārunā par to atšķirīgo kultūras identitāti, ko darba autore raksturos nākamajā nodaļā. Ir svarīgi zināt, kādus elementus tā ietver un kā tā izpaužas tieši ikdienā.

---

²⁰Eriksnens. Saknes un pēdas: identitāte mainīgā laikā. Rīga : Zvaigzne ABC,2010. 73.-74.lpp

²¹Varvikas universitātes mājas lapa. Pieejams : <http://homepages.warwick.ac.uk/~syrbe/>, [Skatīts 2013, 4. nov.]

²²Džordžtaunas universitātes mājas lapa. Pieejams: <http://www9.georgetown.edu/faculty/irvinem/theory/Hall-Identity-Modernity-1.pdf>, [Skatīts 2013, 17. nov.].

2.2. Kultūras identitāte un tās aspekti

Kultūras identitātes jēdziens ir cieši saistīts ar jau apskatīto jēdzienu ‘‘kultūra’’. Iepriekš minētais antropologs Luijs Žaks Dorē min, ka ir svarīgi izcelt to, ka katra indivīda personīgais dzīvesstāsts notiek kādas specifiskas kultūras iekšienē, kas ir sarežģīts dažādu darbību un produktu komplekss, kas definē kādu konkrētu attieksmi pret pasauli, visuma izpratni, pēc kuras dzīvojam. Dorē kultūras identitāti raksturo kā procesu, pateicoties kuram kādai indivīdu grupai ir kopīgs pasaules redzējums, kopīgi uzvedības modeļi, ideju pārraidīšana, apzinoties, ka citas grupas domā, komunicē un rīkojas savādāk. Kultūras identitāte parādās tajā mirklī, kad vienas kultūras pārstāvji nokļūst mijiedarbībā ar citas atšķirīgas kultūras pārstāvjiem. Kā otrs definējumu viņš min: kultūras identitāti veido visu dzīvesveidu raksturojošo elementu un pasaules redzējumu kopsumma.²³

Pēc šiem definējumiem mēs noprotam svarīgāko, kas varētu parādīt kādas grupas identitāti: to var redzēt komunikācijā ar citām atšķirīgām grupām un vislabāk kultūras identitāte parādās tieši ikdienā. Visu elementu pamatā, kas parādās cilvēka ikdienā, ir gan tradīcijas, gan vēsturiski elementi, simboli, žesti un daudzas citas parādības, ko mēs ikdienā uztveram kā pierastu, nedomājot par to izcelsmi.

To papildina arī bijušās filozofijas pasniedzējas, Burgundijas universitātes konferenču lektores un Valsts izglītības pētniecības institūta darbinieces Annas – Marijas Druēnas (*Anne Marie Hans Drouin*) teiktais: ‘‘Kolektīvā identitāte veidojas piedevas veidā, kā vairāku indivīdu pulcēšanās, kuri sevi uzskata par vismaz daļēji līdzīgiem. Šī denominācija bieži tiek saprasta arī kā ‘‘kultūra’’, kas vieno kādu cilvēku grupu, daloties ar kopīgām zināšanām, kuru raksturo kopīga māksliniecisko produktu izstrāde, vēsturiskās tradīcijas, tādas darbības un aktivitātes, kā dzīvojamās vietas tips un apģērbs, paradumi un ēšanas tradīcijas, ikdienā izmantojamā tehnika un uzvedības normas. Kultūras identitāte var tikt definēta kā produktu un darbību kopums, ko var uzskatīt par tipisku kādai konkrēta cilvēku grupai.’’²⁴

---

²³ ‘‘Erudit’’ platforma pētījumiem un publikācijām digitālā formā. Dorais, Louis-Jacques. La Construction de l’identité. Pieejams : <http://www.erudit.org/livre/cefan/2004-1/000660co.pdf>. [2013, 17.nov.]

²⁴ Francijas ārlietu ministrijas portāls. Pieejams: http://www.diplomatie.gouv.fr/fr/IMG/pdf/musees_2012_girault_01_cle01cc8d.pdf, [Skatīts 2013, 17.nov].

Freds Dervins (*Fred Dervin*), kas ir starpkultūru izglītības profesors Helsinku universitātē, raksta, ka starpkultūru komunikācijā (vai tā būtu pētniecība vai mācības) kultūras identitāti bieži vien attiecina uz kādu vietējo nacionālo kultūru. Viņš definē kultūras identitāti kā to darbību un produktu kopumu, ko cilvēki veido, esot kopā ar citiem.²⁵ Kā apgalvo Stjuarts Hols, fakts, ka mēs veidojam “sevi” šo kultūras identitāšu ietvaros, tajā pašā laikā pieņemot to vērtības un tādā veidā padarot tās par “daļu no mums”, palīdz mums apvienot mūsu subjektīvās sajūtas ar objektīvo vietu, ko mēs ieņemam sociālajā un kultūras pasaulē. Mūsu identitāte mainās attiecībā no tā, kā mēs sevi pasniedzam kādā no kultūras sistēmām, kas mums ir apkārt. Nacionālā kultūra, kurā mēs esam dzimuši, ir vistiešākais kultūras identitāti veidojošais elements, kas tiek iegūts dažādu nostāstu, viedokļu, tēlu un atmiņu, vēsturisko notikumu, simbolu veidā, kas piešķir kādai nācijai nozīmi un tiek kopīgi konstruēts kā “iedomāta kopiena”.²⁶

Tātad, atkarībā no valdošās kultūras un tradīcijām konkrētā reģionā, kultūras identitāte var mainīties. Šī kultūra ir veids, kā mēs sevi pasniedzam citiem kā konkrētā reģiona/apgabala pārstāvis. Tā ir identitātes sastāvdaļa. Kultūras identitāte no citiem identitāšu veidiem atšķiras ar to, kas mēs parādam nevis savu personīgo pieredzi, raksturu, kas būtu paštēla sastāvdaļa, bet gan konkrētas grupas kultūru. Un jau minētā Edīte Brozninski Švābe sniedz kultūras identitāti raksturojošos elementus: kopīga valoda, uzvedības normas, reliģiskie vai filozofiskie uzskati, mākslas un zinātnes tradīcijas, amatniecības prasmes, sports, kopīgas vērtības. Šos visus elementus var attēlot Hofstedes “Sīpola diagrammā”, lai raksturotu kādas grupas kultūras identitāti.

---

²⁵ Helsinku Universitātes mājas lapa. Pieejams: <http://users.utu.fi/freder/dervinhandbookcorrect.pdf>, [Skatīts 2013, 17.nov.].

²⁶ Džordžtaunas universitātes mājas lapa. Hall, Stuart. The question of cultural identity. <http://www9.georgetown.edu/faculty/irvinem/theory/Hall-Identity-Modernity-1.pdf> [Skatīts 2013, 17.nov].

2.3. Reģionālā identitāte

Kultūras identitāte ir ļoti cieši saistīta arī ar reģionālo identitāti, kas ir īpaši aktuāla Francijā. Kopš Lielās Franču revolūcijas 1789. gadā Francijas teritorija tika sadalīta departamentos un 1982. gadā lielākos teritoriālos iedalījumos – reģionos.²⁷ Lai gan šī iedalījuma mērķis nebija izšķirt kultūras vai identitātes atšķirības konkrētā teritorijā, bet atvieglot administrācijas procesu, tomēr 1982. gada publicētajā likumā par decentralizāciju var lasīt, ka ‘‘Reģionālās Padomes kompetencē ir reģiona ekonomiskā, sociālā, sanitārā, kultūras un zinātnes attīstība, kā arī teritorijas apsaimniekošana, lai nodrošinātu savas identitātes saglabāšanu [...]’’. Jau kopš seniem laikiem Francijā bija izteikta reģionu veidošanās, kurus atšķīra vēsturiskie apstākļi, dabiskie šķēršļi un ģeogrāfiskais stāvoklis.²⁸ Līdz ar to var teikt, ka, neskatoties uz atšķirībām, kas raksturīgas Francijas dienvidu pusei, katrs reģions kā konkrēts apgabals pats par sevi ir veidojies savdabīgi, un katram ir raksturīga sava konkrētā kultūra un tradīcijas, kas var balstīties ne tikai dienvidu reģionu kopējā vēsturiskajā attīstībā, kas atšķiras no ziemeļiem, bet arī uz specifiskiem aspektiem, kas raksturīgi tikai konkrētajam reģionam, piemēram, kalni, upes, kultūras pieminekļi. Šie objekti ir atrodami tikai konkrētajā reģionā, līdz ar to tie tiek saistīti ar šī reģiona kultūras identitāti.

Elizabete Dipuarjē (*Elisabeth Dupoirier*) – Politisko studiju institūta Parīzē absolvente, kā arī reģionālo, nacionālo identitāšu un Eiropas identitātes pētniece²⁹ - raksturo reģionālo identitāti kā ‘‘dzīves, domāšanas un pat interešu elementus, kas balstās uz piederību vienai un tai pašai teritorijai, un kas nosaka tālāko attieksmes un viedokļu veidošanu.’’ Protams, ir atšķirība arī tajā, cik liela ir šī teritorija. Tādēļ darba autorei likās precīzāks Edītes Brozinski-Švābes (*E. Broszinsky-Schwabe*) skaidrojums: *reģionālās identitātes veidojas konkrētā ģeogrāfiskā apgabalā ar tam raksturīgo dabas ainavu un iedzīvotāju skaitu. Katrai reģionālajai identitātei ir raksturīgas savas lingvistiskās iezīmes, ēšanas paradumi un kulinārija, tradīcijas, uzvedības*

²⁷ Miossec, Jean-Marie. Géohistoire de la régionalisation en France. Paris : Presses Universitaires de France, 2008.

²⁸ Ž. Verna Pikardijas Universitātes mājas lapa. Dupoirier, Elisabeth. L'identité régionale. Problèmes théoriques, perspectives politiques. Pieejams: http://www.u-picardie.fr/labo/curapp/revues/root/33/elisabeth_dupoirier_.pdf 4a07ebee3711/elisabeth_dupoirier_.pdf [Skatīts 05.04.2014]

²⁹ Po politikas pētniecības institūts. Pieejams: <http://www.cevipof.com/fr/l-equipe/les-chercheurs/chercheurs-associes/bdd/equipe/152> [Skatīts 05.04.2014]

*normas, dzīvesveids, mūzika un tradicionālais apģērbs.*³⁰ Šī jēdziena skaidrojums bija nepieciešams, lai ņemtu vērā to, ka kultūras identitāti veido ne tikai kultūrvēsturiskās vērtības, bet arī reģionālie aspekti, dabas objekti un vide, kā arī to, ka kultūras identitāte var tik skaidrota šaurākā skatījumā, kas šajā gadījumā būs nepieciešams raksturojot konkrētus Francijas reģionus – Padekalē (*Nord-pas-de-Calais*) un Provansu (*Provence*).

---

³⁰ Broszinsky-Schwabe E. 2011. Interkulturelle Kommunikation. Missverständnisse - Verständigung. Wiesbaden: VS Verlag für 3. Sozialwissenschaften. 54.lpp

3. ZIEMEĻFRANCIJAS UN DIENVIDFRANCIJAS REĢIONĀLO ĪPATNĪBU VEIDOŠANĀS ASPEKTI

Kopš pašiem pirmsākumiem Francijas teritorijai ir bijusi raksturīga dažādība – gan vēstures attīstības gaitā, gan kultūrā un tradīcijās. Atšķirīgi ir veidojusies tās valoda un dialekti katrā reģionā. Krasas pārmaiņas var vērot arī Francijas ainavā, šķērsojot tās plašo teritoriju. Mainoties ģeogrāfiskajam stāvoklim, klimatam un vietai, kur cilvēki dzīvo, mainās arī to mentalitāte un dzīvesveids. Bez šīm pašsaprotamajām atšķirībām, kas raksturīgas katram reģionam, pastāv arī savs stāsts un vēsture, kas veidojusi konkrētā reģiona identitāti.

Francija ir viena no tām valstīm, kur reģionālās identitātes izpaužas visspilgtāk. Tās piesaista tūristus, ar tām lepojas paši francūži. Taču būtisks ir jautājums – kāpēc ir izveidojušās tādas krasas atšķirības un īpatnības vienā valstī vienlaicīgi? Un kāpēc pastāv tik krasas atšķirības tieši starp ziemeļiem un dienvidiem? Uz šo jautājumu darba autore mēģinās atbildēt turpmākajās nodaļās, izpētot dažādu vēsturnieku un sociologu darbus par Francijas vēstures, sabiedrības un ģeogrāfisko apstākļu veidošanos un attīstību.

Pētot jautājumu par atšķirībām Francijas ziemeļos un dienvidos jau trešo gadu, darba autore ir izsecinājusi trīs galvenos aspektus, kas ietekmēja atšķirību veidošanos. Tie ir: atšķirības pārvaldes formās un centralizācija valstī, tirdzniecības tradīcijas, kas veidojās atšķirīgi gan ziemeļos, gan dienvidos, kā arī ģeogrāfiskais stāvoklis un dabiskās robežas, kas savā veidā atšķīra ziemeļu apgabalu no dienvidiem. Šie visi trīs aspekti nav nošķirami un spēlēja vienlaicīgi būtisku lomu. Rezultātā laika gaitā Francijā radās konkrētām teritorijām raksturīga sava kopējā kultūras identitāte, kas nav citām, un pamazām varēja sākt runāt par reģionālās identitātes rašanos, jo atšķīrās ne tikai ziemeļi no dienvidiem, bet arī reģioni.

Apskatot savstarpēji vistālākos reģionus Francijā – Padekalē un Provansu – rodas iespaids, ka šīs vietas atrodas pilnīgi atšķirīgās valstīs. Darba autore sniegs padziļinātāku ieskatu tieši par šiem reģioniem, jo par atšķirību iemesliem ir bijuši ne tikai ģeogrāfiskie apstākļi un dabiskās robežas, bet arī ciešāks kontakts ar ārvalstīm un visvairāk – sava atšķirīga vēsturiskā attīstība.

3.1. Pārvaldes formu atšķirības un centralizācijas specifika

Viens no nozīmīgākajiem aspektiem atšķirību veidošanās procesā starp Ziemeļfranciju un Dienvidfranciju ir tieši atšķirības pārvaldes formās, kas mainījās vēstures gaitā. Dienvidfrancija vienmēr bija veidojusies kā vairāk izolēts reģions, kurā attīstījās patstāvīgas pārvaldes formas, kas nebija atkarīgas no karaļa varas, kuras centrs atradās Parīzē – Ziemeļfrancijā. Galvenās atšķirības veidojās jau laikā, kad tagadējā Francijas, Itālijas, Beļģijas un Rietumšveices teritorijā jeb Gallijā 2. gs. p.m.ē. Jūlijs Cēzars³¹ iekaroja dienvidu apgabalu un pakļāva to.³² Šajā apgabalā pastāvēja romiešu likumi, antīkā kultūra un bija vērojama spēcīga Itālijas ietekme. Tas savā veidā norobežoja šo teritoriju no ziemeļiem. Galliem nebija īpašas tradīcijas iecelt karali. Viņiem bija raksturīgas ciltis, kurām bija savi vecākie, kas pārvaldīja cilti. Līdz ar to, var teikt, ka Gallijas teritorija savā veselumā nebija vienota.

Pirmās centralizācijas pazīmes un varas koncentrācija vienas personas rokās parādījās franku valdīšanas laikā. Sākoties ģermāņu ieceļošanai III gadsimtā, Gallijas teritoriju sāka apdzīvot dažādas jaunas ciltis. Visspēcīgākā izrādījās franku cilts, kura ar laiku paplašināja savus valdījumus. Vienam no franku cilts vadoņiem Hlodvigam³³ (*Clovis*) izdevās iekarot visu Ziemeļgallijas teritoriju un vēlāk, pieņemot kristietību, viņš ieguva politisko atbalstu un paplašināja savu varu. Rezultātā kultūra, tradīcijas un mentalitāte sāka saplūst, iegūstot kopīgas iezīmes.³⁴

Jāpiebilst, ka Dienvidgallijā apmetās tikai neliels skaits franku. Līdz ar to, šis apgabals nebija pakļauts franku ietekmei. VI gs. beigās franku sabiedrībā radās jauno zemes īpašnieku – feodāļu slānis, jo franku karalis zemes dāvināja sev tuvāk stāvošajām personām. Pamazām sākās franku sabiedrības feodalizācija, un ar laiku karavadoņa vara kļuva arvien spēcīgāka, līdz karavadonis kļuva par topošās valsts pārstāvi.³⁵ Tajā pašā laikā pieauga privāto zemes valdītāju vara, kas Hlodviga dēlu valdīšanas laikā vājināja karaļa varu. Pēc Hlodviga nāves sākās Franku valsts sadrumstalošanās. Kopš VI gs. beigām izveidojās trīs patstāvīgas Franku valsts daļas:

---

³¹ Valdīja no 49. gada p. m. ē. oktobra līdz 44. gada p. m. ē. martam

³² Reynaert, François. Nos Ancêtres les Gaulois. Et autres fadaises. Paris : Librairie Arthème Fayard, 2010. 22. lpp.

³³ Valdīja no 481. līdz 511. gadam.

³⁴ Duby; Georges. Histoire de la France. Paris : Larousse, 1970. 160. – 165.lpp

³⁵ Duby, Georges; Robert Mandrou. Histoire de la civilisation française. Moyen Age – XVIe siècle. Paris : Armand Colin Editeur, 1968. 53.-54. lpp

Neistrija (*Neustrie*) Ziemeļrietumu Gallijā ar centru Parīzē, Austrāzija (*Austrasie*) ziemeļaustrumu daļā un Burgundija (*Bourgogne*). VII gs. no Neistrijas atdalījās tās dienvidu daļa. Tā kā pastāvēja atšķirības feodālajās attiecībās šajos apgabalos, tad apvienoties tiem bija ļoti sarežģīti un tas veicināja karus starp to valdniekiem.³⁶

Merovingu dinastijas laikā³⁷, arvien pastiprinoties lielo zemes īpašnieku valdījumiem, vara, faktiski, koncentrējās majordomu (*maire de palais*) jeb pārvaldnieku rokās. Merovingu dinastijas karaļi saglabāja vairs tikai karaļa titulu, jo reālās varas tiem nebija.³⁸ Situācija mainījās 687. gadā, nākot pie varas majordomam Heristalas Pipinam³⁹ (*Pépin de Herstal*), kurš atkal apvienoja Franku valsti. Tālākai šķietami pieaugošajai karaļa ietekmei un Kārļa Lielā⁴⁰ (*Charlemagne*) impērijas izveidei tomēr nebija stingri pamati, jo teritorijas iekšienē valdīja nestabilitāte. Sākotnēji, lai iekarotu un apgūtu jaunas teritorijas, feodāļiem bija nepieciešama stipra centrālā vara. Ar to arī var izskaidrot karaļa varas nostiprināšanos Kārļa Lielā valdīšanas laikā. Tad karaļa galms atkal kļuva par valsts centru. Vietējās pārvaldes orgānus kontrolēja ‘valdnieka sūtņi’ (*missi dominici*), kas apbraukāja grāfistes un pārraudzīja vietējo amatpersonu rīcību. Taču vēlāk feodāļu attieksme pret centrālo varu mainījās. Viņi kļuva gandrīz neatkarīgi no karaļa. To pierādīja teritorijas pārdale starp Kārļa Lielā mazdēliem jeb tā sauktais Verdenas līgums (*Traité de Verdun*)⁴¹. Neskatoties uz teritorijas dalījumu, tika nolemts, ka valstī ir jābūt konkrētai valodai, kurā tiek novadīti sprediķi, lai tie būtu saprotami visiem, šo valodu dēvēja par vienkāršoto romāņu valodu (*rustique roman*)⁴².

Pēc Karolingu impērijas⁴³ sairšanas grāfu vara arvien palielinājās. X gs. iebrūkot normaņiem (*normans*), Parīzē cīņā pret iebrucējiem priekšgalā izvirzījās bagātie un ietekmīgie Parīzes grāfi, nevis Karolingi. X gs. notika cīņa par karaļa troni starp Parīzes grāfiem Robertīniem (*Robertiens*) un Karolīgiem, līdz beidzot tika ievēlēts Hugo Kapets⁴⁴ (*Hugues Capet*), kuru jau toreiz dēvēja par ‘Francijas lielhercogu’. Francijas teritorijā bija izveidojušās

³⁶ Duby; Georges. Histoire de la France. Paris : Larousse, 1970. 174. -177. lpp

³⁷ Šis laiks tiek dēvēts arī par slinko karaļu laiku ‘Les rois Fainéants’. [481. – 751. gads]

³⁸ Sous la direction de Nadeije Laneyrie-Dagen. Mémoire de la France des origines à l’an 2000. Paris : Larousse, 1996. 82.-83.lpp

³⁹ Valdīja no 687 līdz 714 gadam.

⁴⁰ Valdīja no 768. līdz 814. gadam.

⁴¹ 843. gads

⁴² Duby; Georges. Histoire de la France. Paris : Larousse, 1970. 191.-196.lpp ; 231.-237.lpp

⁴³ 751.-987.

⁴⁴ Valdīja no 987. līdz 996. gadam.

vairākas lielas grāfistes, un karaļa domēne ieņēma tikai Ildefransas (*Île-de-France*) un Orleānas (*Orléans*) apgabalu.⁴⁵

Ziemeļfrancijā gandrīz visu Lamanša piekrasti aizņēma Normandijas hercogiste. Tās dibinātāji – iekarotāji – normaņi drīz vien iemācījās ziemeļfranču valodu un apguva feodālo kārtību. Gar upi Luāru (*Loire*) atradās Blua (*Blois*), Turēnas (*Touraine*) un Anžū (*Anjou*) grāfistes, uz dienvidiem – Puatū (*Poitou*) grāfiste. Uz austrumiem no karaļa domēnes atradās Šampanas (*Champagne*) grāfistes, bet uz dienvidaustrumiem – Burgundijas hercogiste (*Bourgogne*).⁴⁶

Dienvidos starp Puatū grāfisti un upi Garonu (*Garonne*) atradās Akvitānijas hercogiste (*Aquitaine*), starp Garonu un Pirenejiem – Gaskoņas hercogiste (*Gascogne*), uz austrumiem – Tulūzas grāfiste (*Toulouse*).⁴⁷

Lai gan X un XI gs. hercogi un grāfi bija gandrīz neatkarīgi, tomēr viņi skaitījās karaļa vasaļi. Dienvidu apgabali līdz pat XIII gs. tikai teorētiski bija uzskatāmi par Francijas valsts daļu. Karalis bija noteicējs galvenokārt Ziemeļfrancijā. Dienvidfrancijā pastāvēja vietējās dinastijas, kuru hercogi sevi uzskatīja par līdzīgiem karaļiem.⁴⁸ Akvitānijas hercogi, piemēram, uzskatīja sevi par “Akvitānijas monarhijas hercogiem”, Gaskoņas hercogi savus īpašumus dēvēja par “karaļvalstīm”. Šiem hercogiem bija savas ārpolitikas attiecības, kas bieži vien izrādījās spēcīgākas nekā Ziemeļfrancijā.⁴⁹ Kā vēl viens iemesls, kas pastiprināja šo attiecību sadrumstalotību, bija dažādās tautības, kas dzīvoja ziemeļos un dienvidos. Francijas dienvidos dzīvoja provansieši, kas runāja citā dialektā. XIII – XV gs. Francijas ziemeļu teritorijai piešķīra nosaukumu “Langedoila” (*Langue d'oïl*), bet dienvidiem “Langedoka” (*Langue d'oc*), ko noteica pēc dažādās vārda “jā” izrunas.⁵⁰

XII gs. Francijā sākās valsts centralizācijas process, kas vispirms izpaudās tieši ziemeļos. Tā bija karaļa valsts politika, kuras pamatā bija feodālo senjoru pakļaušana, valsts varas nostiprināšana un centralizēšana, apspiežot zemnieku pretestību. Tajā sevišķi ieinteresēti bija

⁴⁵ Duby; Georges. Histoire de la France. Paris : Larousse, 1970. 238. lpp.

⁴⁶ Turpat. 238.-239.lpp

⁴⁷ Turpat. 238.-239.lpp

⁴⁸ Duby, Georges; Robert Mandrou. Histoire de la civilisation française. Moyen Age – XVIe siècle. Paris : Armand Colin Editeur, 1968. 48.-52.lpp

⁴⁹ Duby; Georges. Histoire de la France. Paris : Larousse, 1970. 239.lpp

⁵⁰ Braudel, Fernand. L'identité de la France. Paris : Les Editions Arthaud, 1986. 72.-76.lpp

sīkie un vidējie feodāļi, kuri gribēja atbrīvoties no lielo feodāļu varas un spaidiem. Tam pretojās lielie feodāļi, kurus atbalstīja garīdzniecība.⁵¹

XII gs. sākumā Kapetingi sāka pievienot saviem īpašumiem apkārtējos apgabalus. Gadsimta vidū Kapetingiem radās spēcīgs konkurents – Anžū grāfs Anrī Plantagenets⁵² (*Henri Plantagenet*), kurš kļuva par Anglijas karali Anrī II. Viņam piederēja tādi apgabali kā Anžū, Mēna Turēna, Normandija, Puatū un vēlāk Akvitānija (Dienvidrietumfrancija). Taču vēlāk Francijas karaļa Filipa II⁵³ (*Philippe II*) valdīšanas laikā karalis pievienoja saviem īpašumiem neatkarīgo Normandijas teritoriju un citus Anglijas karalim piederošos īpašumus. Plantagenetiem palika tikai daļa Puatū un Akvitānijas hercogistes. Tādējādi Filipa II valdīšanas laikā karaļa domēne pieauga apmēram četras reizes un valstī tika izveidots centralizēts pārvaldes aparāts.⁵⁴

Kā jau tika minēts, līdz XII gs. Dienvidfrancijas apgabali bija patstāvīgi un dzīvoja savrup no ziemeļu daļas, vēlāk tos iekarošanas ceļā sāka pievienot karaļa īpašumiem. Francijas dienvidu apgabalos izplatījās mācības, kurām bija pretfeodāla ievirze. Šos pretiniekus dēvēja par albiģiešiem.⁵⁵ Tie noliedza baznīcu un tās galvenās normas. Tādējādi izvērās cīņa pret feodāļiem, ko var vienkāršoti dēvēt arī par cīņu starp ziemeļiem un dienvidiem. 1209. gadā pāvests Inocentijs III (*Innocent III*) noorganizēja karu pret albiģiešiem, iesaistot tajā Ziemeļfranciju. Rezultātā daudzas dienvidu pilsētas tika ieņemtas un izlaupītas. Karaļa domēnei tika pievienota arī Tulūza, taču Akvitānija palika Plantagenetu īpašumā. Dienvidrietumos grāfistes saglabāja savu patstāvību. Neskaitot jau tā pastāvošās atšķirības starp Francijas ziemeļiem un dienvidiem, karš pret albiģiešiem šo robežu vēl vairāk saasināja.⁵⁶

XII gs. karaļa varu nostiprināja vairākas reformas, turpinājās centrālas valsts pārvaldes attīstība, ko pastiprināja arī vienotas naudas sistēmas ieviešana. Luijs IX⁵⁷ pārvaldīja daļu dienvidu apgabalu un nostiprināja savas pozīcijas Vidusjūrā.⁵⁸

---

⁵¹ Duby; Georges. Histoire de la France. Paris : Larousse, 1970. 258.-259.

⁵² Valdīja no 1154. līdz 1189. gadam.

⁵³ Valdīja no 1180. līdz 1223. gadam.

⁵⁴ Duby; Georges. Histoire de la France. Paris : Larousse, 1970. 305.lpp

⁵⁵ Nosaukums cēlies no šīs ķecerīgās mācības centra – Albi pilsētas.

⁵⁶ Turpat 342.-343.lpp

⁵⁷ Valdīja no 1226. līdz 1270. gadam.

⁵⁸ Duby; Georges. Histoire de la France. Paris : Larousse, 1970. 305.lpp

Tādā veidā iekšējā sadrumstalotība vispirms tika pārvarēta Ziemeļfrancijā. Šajā apgabalā karaļa vara pieauga, attīstoties gan pilsētām, gan ekonomikai. Parīze, kas bija ievērojams tirdzniecības, amatniecības un politiskais centrs, kļuva par Francijas galvaspilsētu. Īpašumu pievienošana karaļa domēnei kavēja cīņa pret Plantagenetiem. Iekarojumu rezultātā Dienvidfrancijas apgabali tika pievienoti Kapetingu īpašumiem tikai XIII gadsimtā, kamēr Ziemeļfrancija bija diezgan cieši apvienojusies ar Parīzi un centrālo varu.⁵⁹

XIV gs. karaļa domēne jau aptvēra lielāko valsts daļu, jo tika pievienoti arī dienvidrietumu apgabali (daļa Akvitānijas un zemes Garonas upes krastos), tas bija liels panākums centralizācijas procesā. Centralizācijas process tika pabeigts XV gs., kad karaļa domēnei pievienoja arī Provansu, Burgundiju un Bretaņu.⁶⁰ XIV un XV gs. Ziemeļfrancijā no Parīzes dialekta izveidojās valoda, kas vēlāk kļuva par mūsdienu franču valodu. Fransuā I⁶¹ (*François I*) 1539. gadā izdeva rīkojumu (*L'Ordonnance de Villers-Cotterêts*), kas paredzēja, ka franču valoda ir vienīgā oficiālā valsts valoda un tā aizstāj latīņu valodu juridiskajos un administratīvajos dokumentos. Vienas valsts valodas ieviešana veicināja centrālās administrācijas veidošanos un uzlabošanos. Tika izveidota pasta sistēma, kas nogādāja sūtījumus pa apgabaliem. Kopumā Fransuā I valdīšanas laiku var raksturot kā ceļu uz vienotu Franciju. Nostiprinādams karaļa varu, viņš veidoja arī vienotu valsti – atzīstot tikai vienu oficiālo reliģiju un valodu. Lai gan viņa pārvaldes politikā vienkāršā tauta palika otrajā plānā, tika celts Francijas prestižs, slava un nacionālā pašapziņa. Paraleli tam Dienvidfrancijā vēl pastāvēja savi dialekti un dažas provinces gan ziemeļos, gan dienvidos, kā Normandija, Langedoka, Dofinē, Burgundija, Provansa un Bretaņa saglabāja savas institūcijas, paražas un vietējos reģionālo sadali.⁶² Tādējādi var secināt, ka Francija savā iekšienē tomēr līdz galam vēl nebija vienota.

Tāda pati situācija pastāvēja arī XVI – XVII gs., kad, neskatoties uz plaukstošo absolūto varu, dažās provincēs bija vērojama vietējā pretestība. Reliģijas kari XVI gs. vēl vairāk pastiprina vietējo pašpārvalžu ietekmi. Tomēr pēc Anrī IV⁶³ nāves (*Henri IV*), nākot pie varas

---

⁵⁹ Duby, Georges; Robert Mandrou. Histoire de la civilisation française. Moyen Age – XVIe siècle. Paris : Armand Colin Editeur, 1968. 196.-198.

⁶⁰ Duby, Georges. Histoire de la France. Paris : Larousse, 1970. 340.-343.lpp

⁶¹ Valdīja no 1515. līdz 1547. gadam.

⁶² Duby, Georges. Histoire de la France de 1348 à 1852. Paris : Larousse, 1971. 88.-89.lpp

⁶³ Valdīja no 1589. līdz 1610. gadam.

nepilngadīgajam Luijam XIII⁶⁴ (*Louis XIII*) un palīdzot vēlāk viņa valdīšanas laikā, kardināls Rišeljē (*Richelieu*) darīja visu, lai pastiprinātu centrālo varu un samazināto vietējo autoritāšu ietekmi. Viņa vadītā valdība likvidēja protestantu politisko neatkarību, apspieda jebkuru augstmaņu un prinču nemierus un atņēma nepakļāvīgajiem vietvalžiem jebkādu patstāvību, radot spēcīgu vietējās pārvaldes sistēmu, kura tika vadīta no centra. Lai apturētu vietējās varas patstāvību tika nostiprināts jau XVI gs. nodibinātais intendentu (*intendants*) institūts. Centrālā vara uz vietām nosūtīja tiesu iestāžu ierēdņus, kuriem piešķīra administratīvu, finanšu un tiesu varu. Tie varēja iejaukties visās vietējās varas dzīves sfērās. Tas bija labs paņēmieni, kā pakļaut tos apgabalus, kuri vēlējās paturēt pašnoteikšanās tiesības, kas īpaši bija raksturīgi Dienvidfrancijas apgabaliem.⁶⁵

Luija XV⁶⁶ un Luija XVI⁶⁷ (*Louis XV, Louis XVI*) laikā tautas acīs centrālā vara ieguva aizvien mazāku respektu, jo cilvēki redzēja, ka karalis nav ieinteresēts tautas labklājībā un ikdienā. Neskatoties uz absolūtās varas centralizācijas sekmēm laika gaitā, daudzi apgabali tomēr saglabāja pretestību un valsts tās iekšienē nebija viendabīga.⁶⁸ Apgabali, kas atradās dienvidos no Luāras upes (*Loire*) jeb Francijas centrālā daļa un dienvidi, saglabāja romiešu likumu tradīcijas (*droit romain*). Tie ir likumi, kas pastāvēja Antīkajā Romas impērijā un ir uzskatāmi par vienu no pirmajām juridiskajām sistēmām vēsturē, kuras ietekme ir vēl joprojām aktuāla mūsdienu juridiskajā sistēmā.⁶⁹ Savukārt apgabali uz ziemeļiem – likumus, kas balstās tradīcijās (*droit coutumier*), respektīvi likumi, kas cēlušies jau Viduslaikos un turpinājušies Renesanses laikā. Tie bija saistīti ar sakariem starp cilvēkiem, īpašuma piederības formām, zemes gabalu lietošanas tiesībām, svara un mēru sistēmām, feodāļu likumiem, kā arī mantošanas tiesībām un dažādiem citiem noteikumiem, kas saistīti ar politiku, civillietām un krimināllietām.⁷⁰

---

⁶⁴ Valdīja no 1610. līdz 1643. gadam.

⁶⁵ Duby, Georges. Histoire de la France de 1348 à 1852. Paris : Larousse, 1971. 123.-141. lpp

⁶⁶ Valdīja no 1715. līdz 1774. gadam.

⁶⁷ Valdīja 1774. līdz 1793. gadam.

⁶⁸ Duby, Georges. Histoire de la France de 1348 à 1852. Paris : Larousse, 1971. 231.-232.lpp

⁶⁹ L' internaute online vārdnīca. Pieejams: <http://www.linternaute.com/dictionnaire/fr/definition/droit-romain/> [Skatīts 2013, 14. nov.]

⁷⁰ Bezbakh, Pierre. Petit Larousse de l'histoire de France. Larousse, 2006.

XVIII gs. beigās tautas neapmierinātībai sasniedzot kulmināciju, nemieri izvērtās par lielo Franču revolūciju⁷¹. Tika pieņemti jauni likumi, atcelta feodālā kārtība, izmaiņas tika ieviestas arī administratīvajā kārtībā – Francijas teritoriju sadalīja departamentos, kas iezīmēja varas decentralizāciju.⁷²

Laika posma, kas seko pēc Lielās Franču revolūcijas, raksturošanai darba autore nepievērsīsies, jo paši nozīmīgākie elementi saistībā ar pārvaldes formu atšķirībām un varas centralizāciju ir rodami tieši posmā pirms Lielās Franču revolūcijas. Tālāk seko daudz pēc būtības atšķirīgu notikumu laiks, kas kopumā Franciju ir novedis pie vienotas valodas un nacionālās pašapziņas izveidošanās. Lai gan pastāvēja daudzi mēģinājumi izskaust vietējos dialektus un līdz ar to arī vietējo pašnoteikšanos, tomēr savas īpatnības, valodas izloksni un kultūru Francijas reģioni ir saglabājuši vienmēr. Mūsdienās franču valoda ir vienīgā valsts valoda, taču, kā jau tas vēsturiski bija veidojies, katram reģionam ir raksturīga sava izruna, dzīves stils, mentalitāte un pat arhitektūra. Šīs atšķirības ne tikai padara šos reģionus kulturāli bagātākus un vērtīgākus, bet arī piedod sava veida pašlepnumu to iedzīvotājiem. Mūsdienu pasaulē atdzimst reģionālo īpatnību vērtība, ko bieži vien mēdz izteikt jaunā interpretācijā. Var teikt, ka tas savā veidā stiprina reģionālo identitāti un akcentē kultūras identitātes elementus.

---

⁷¹ [1789. – 1799.]

⁷² Reynaert, François. *Nos Ancêtres les Gaulois. Et autres fadaises*. Paris : Librairie Arthème Fayard, 2010. 459.-475.lpp

3.2. Tirdzniecības veidu un stilu atšķirības

Būtisku lomu Francijas vēsturē un atšķirību veidošanās procesā starp Ziemeļfranciju un Dienvidfranciju ieņem dažādo tirdzniecības veidu attīstība. Tirdzniecības aspekts ir svarīgs ne tikai kā kultūras sastāvdaļa, bet sevišķi tāpēc, ka tas ietekmēja dienvidu apgabala izolēšanos no ziemeļiem. Darba autorei liekas svarīgi uzsvērt šīs atšķirības, jo tas palīdzēs izprast arī pārējos iemeslus atšķirīgajai kultūras identitātei Francijā.

Visstraujākais amatniecības uzplaukuma un tirdzniecības rašanās laiks Francijā bija XI – XV gs., kad sāka strauji attīstīties pilsētas, pieaugt iedzīvotāju skaits, sāka cirkulēt nauda un preces, kas ietekmēja arī sabiedrības ekonomiku, politisko iekārtu un kultūras dzīvi. Ja pirms XI gs. bija jau izveidojušās daudzas pilsētas (Parīze, Liona, Tulūza, Arla, Boloņa u.c.), bet tās vairāk kalpoja kā administratīvi vai baznīcu centri, tad sākot ar XI gs., kad amatniecība atdalījās no lauksaimniecības, pilsētas sāka veidoties par tirdzniecības centriem. Sākot ar XIII gs. sāka izvērsties naudas izmantošana, precēm piešķīra konkrētu naudas vērtību. Eksistēja vairākas naudas formas, kas bija raksturīgas konkrētiem reģioniem. Izmantoja arī kredītu, kam par garantiju kalpoja vislielākā vērtība – zeme.⁷³

Francijā pirmie tirdzniecības centri vispirms radās dienvidos (Marseļa, Arla, Narbona, Monpeljē, Tulūza u.c.). Viens no faktoriem, kas ietekmēja to straujāku attīstību bija tirdznieciskie sakari ar Bizantiju un attīstītajām Austrumu zemēm. Laucinieki sāka bēgt uz pilsētām, lai nodarbotos ar amatniecību un pārdotu tur savus izstrādājumus. Parasti tie apmetās lielo feodāļu īpašumu, piļu, muižu vai klosteru tuvumā, jo tas bija izdevīgāk. Tas veicināja arī tirgus un tirgošanās attīstību šo vietu tuvumā.⁷⁴ Kad amatnieki apmetās pilsētā, tie vēl ilgi saglabāja zemnieku tradīcijas, daudziem piederēja savi lauki, ganības vai lopi. Sākumā amatnieks bija arī tirgotājs, tikai vēlāk pilsētā radās jauns sabiedrības slānis –tirgotāji, kuri vairs nenodarbojās ar preču izgatavošanu, bet tikai ar to pārdošanu. Ja agrāk tirdzniecība notika

---

⁷³ Skazkina S. un vēstures zinātņu doktoru J.Gutnovas, A. Daņilova un J. Ļevicka redakcija. Viduslaiku vēsture. Rīga : Zvaigzne, 1971.,238-243.lpp

⁷⁴ Duby, Georges; Robert Mandrou. Hisoire de la civilisation francaise. Paris:Armand Colin Editeur, 1968. 175.-177.lpp

galvenokārt starp Eiropas pilsētām ar klejojošo tirgotāju starpniecību, tad XI-XII gs. tirgojās lielākoties starp pilsētām un laukiem.⁷⁵

Laika gaitā nostabilizējās dažas tirgus tradīcijas, viena no tām – veidot gadatirgu. Viens no gadatirgus tipiem bija lauku gadatirgus, kur bija pieejama plaša lauksaimniecības produktu gamma, kā arī iespēja iegūt pilsētā ražotos labumus. Otrs gadatirgus tips bija raksturīgs jau lielākām pilsētiņām vai miestiem, kas risinājās vienreiz gadā un parasti neilga vairāk kā vienu dienu. Tie parasti bija saistīti ar kādiem svētkiem vai kāda baznīcas svētā piemiņas dienu. Gadatirgus tips, kas bija raksturīgs lielām pilsētām, ilga vairākas dienas un bija domāts produktu apmaiņai reģionālā līmenī, piemēram, gadatirgi Mecā (*Metz*). Ceturto gadatirgus tipu varēja dēvēt par starptautisko gadatirgu, kas kalpoja produktu apmaiņai ar ārzemju tirgotājiem, īpaši tie bija raksturīgi Lionai un Šampanjai (*Lyon, Champagne*).⁷⁶

Grāfistes Šampanas (Ziemeļfrancija) gadatirgi turpinājās gandrīz visu gadu, un XI-XII gs. Eiropas tirdzniecībā tiem bija liela nozīme, jo šeit satikās tirgotāji no dažādām Eiropas zemēm – Flandrijas, Vācijas, Itālijas, Ungārijas u.c. Itāļu tirgotāji piegādāja dārgas austrumu preces – zīda, kokvilnas un juvelieru izstrādājumus, garšvielas un greznumlietas.⁷⁷ Tirgus tradīcijas un tirdzniecība ietekmēja ne tikai Francijas iedzīvotāju sadzīvi, bet arī valsts ekonomiku un politiku, un pastāvēja atšķirība, kā tas attīstījās Francijas ziemeļos un dienvidos.⁷⁸

Pirmkārt, dienvidu daļai nebija raksturīgas tik izteiktas feodālās attiecības kā ziemeļos. Pastāvēja daudzi gan sīki, gan lieli zemnieku zemes īpašumi, plauka lopkopība un saglabājās brīvās kopienas. Otrkārt, tur pastāvēja savas vietējās dinastijas, kuras pašas piekopa savu ārpolitiku. XI un XII gs. dienvidu lielie feodālie īpašumi bija daudz vairāk saistīti ar ārvalstīm nekā ar Ziemeļfranciju un Kapetingu (*Capétiens*) dinastijas karaļiem. Kā viena no īpatnībām

---

⁷⁵Duby, Georges; Robert Mandrou. *Histoire de la civilisation française*. Paris: Armand Colin Editeur, 1968. 175.-177.lpp

⁷⁶Zink, Michel; Alain de Libera, Claude Gauvard, Bertrand Schnerb, Martin Aurell. *Dictionnaire du Moyen âge*. Presses Universitaires de France, 2004.

⁷⁷Zink, Michel; Alain de Libera, Claude Gauvard, Bertrand Schnerb, Martin Aurell. *Dictionnaire du Moyen âge*. Presses Universitaires de France, 2004.

⁷⁸Larousse. *Mémoire de la France des origines à l'an 2000*. Paris: 1996

dienvidos bija arī tā, ka tur valdīja “brīvā amatniecība” jeb amatnieki nebija apvienoti cunftēs⁷⁹ – nepastāvēja dalīšanās pēc amata un viņus kontrolēja nevis pašu ievēlēti pārstāvji, bet pilsētas municipalitāte. Pilsētas konkurēja viena ar otru un nebija saistītas savā starpā, vēl jo mazāk ar Ziemeļfranciju. Tādēļ Dienvidos neradās kopīgs ekonomisks un politiskais centrs.⁸⁰

Savukārt Francijas ziemeļdaļā, kuras centrs bija Parīze, atšķirībā no dienvidiem, ekonomiskie sakari attīstījās tieši starp apgabaliem. Tas bija saistīts ar to, ka pilsētām piegādāja nepieciešamos produktus no laukiem un otrādi. Liela nozīme bija agri attīstītajai saimniecības specializācijai atsevišķos Ziemeļfrancijas apgabalos, piemēram, Normandija (*Normandie*) tirgojās ar dzelzs rūdu, sāli, lopiem un vadmalu, Šampaņa (*Champagne*) un Burgundija (*Bourgogne*) ar audumiem un augstas kvalitātes vīniem, Parīze ar dažāda veida amatniecības izstrādājumiem. Līdz ar to, tas padarīja šīs pilsētas ekonomiski atkarīgas vienu no otras un tieši pilsētu aktīvā piedalīšanās iekšējā tirgus izveidē noteica šo pilsētu ieinteresētību piedalīties valsts politiskajā apvienošanā. XII un XIII gs. Ziemeļfrancijas pilsētas aktīvi atbalstīja karaļa varu cīņā pret lielajiem feodāļiem par valsts centralizāciju. Tādējādi var secināt, ka gadatirgum un tirgošanās procesam bija nozīme ne tikai kā kultūras vērtībai un apmaiņai, bet arī Ziemeļfrancijas kā politiski un ekonomiski vienotāka apgabala veidošanās procesā.⁸¹

Tā kā tirgošanās ir ļoti cieši saistīta ar cilvēku savstarpējām attiecībām, tad tā atstāja iespaidu arī uz sociālo aspektu. Francūži, kas dzīvoja dienvidos un kuriem nebija raksturīga tirgošanās starp pilsētām, kā tas bija ziemeļos, ieguva vairāk patstāvīgu un neatkarīgu raksturu. Kontaktēšanās ar ārzemniekiem veidoja savdabīgāku mentalitāti, nekā francūžiem ziemeļos, kuri tirgojās ar sava reģiona pilsētām, veidodami ciešākus kontaktus ar savas valsts un reģiona iedzīvotājiem. Dienvidu pilsētu patstāvība un neatkarība vienai no otras parādījās arī šīs Francijas daļas cilvēku izturēšanās veidā, kas vēl vairāk tos atšķīra no ziemeļniekiem.

---

⁷⁹Cunftē - Vienas nozares vai vairāku radniecīgu nozaru amatnieku organizācija (feodālismā)

⁸⁰ Skazkina S. un vēstures zinātņu doktoru J.Gutnovas, A. Daņilova un J. Ļevicka redakcija. Viduslaiku vēsture. Rīga : Zvaigzne, 1971.

⁸¹ Skazkina S. un vēstures zinātņu doktoru J.Gutnovas, A. Daņilova un J. Ļevicka redakcija. Viduslaiku vēsture. Rīga : Zvaigzne, 1971.

3.3. Ģeogrāfiskā stāvokļa un dabisko robežu nozīme

Neskaitot pārvaldes formu atšķirības un tirgošanās tradīcijas, Francijas ziemeļus un dienvidus atšķīra arī dabiskie šķēršļi un apstākļi. Darba autore vēlas pievērst uzmanību ģeogrāfiskā stāvokļa ietekmei, kā tas ir iespaidojis cilvēku pārvietošanos Francijas teritorijā un kāpēc arī dabiskie apstākļi bija viens no faktoriem, kas ietekmēja ziemeļu nošķirtību no dienvidiem.

Francija teritoriju, kas veido sešstūra formu, no kaimiņu teritorijām atdala sava veida dabiskās robežas. Neskaitot piekrastes, ko apskalo Vidusjūra dienvidos (*la Mer Méditerranée*), Atlantijas okeāns rietumos (*l'océan Atlantique*), Lamanšs (*la Manche*) un Ziemeļjūra ziemeļrietumos (*la mer du Nord*), ir arī kalni, piemēram, Pireneji (*Pyrénées*), kas Franciju atdala no Spānijas, Alpi (*les Alpes*) un Juras kalni (*Les Juras*), kas to nošķir no Itālijas un Šveices. Kā dabiskā robeža starp Franciju un Vāciju kalpo upe Reina (*le Rhin*). Jau pašos pirmsākumos dabiskie apstākļi un ģeogrāfiskais stāvoklis noteica ne tikai konkrētās apdzīvotās vietas iedzīvotāju nodarbošanos, dzīves stilu, tradīcijas un mentalitāti, bet arī to, vai šie dabiskie apstākļi kalpos kā nošķirošais vai apvienojošais elements konkrētai cilvēku grupai. Viens no šiem apstākļiem bija upes tuvums. Kopš seniem laikiem cilvēkiem ir bijusi tendence apmesties upju tuvumā, kas nodrošināja auglīgu zemi, uzturu un tirdzniecības iespējas. Taču, kā jau jebkurš resursu avots, tas varēja izraisīt arī konkurenci to tautu starpā, kas apmetās ap upi. Un noteicošie bija tie, kas varēja parādīt konkrētu pozīciju no savas puses attiecībā pret šo teritoriju. Francijas teritorijā plūst 5 lielās upes: Sēna (*La Seine*), Luāra (*La Loire*), Garonna (*La Garonne*), Rona (*Le Rhône*) un Reina (*Le Rhin*). Francijas dienvidos un dienvidrietumos, atšķirībā no ziemeļiem, atrodās arī kalni, kas šo teritoriju nodala no ziemeļiem un ziemeļrietumiem. Starp diviem kalnu masīviem dienvidos – Centrālo Masīvu (*le Massif Central*) un Alpiem (*Les Alpes*) plūst viena no lielākajām un straujākajām upēm – Rona, kas ģeogrāfiski atdala arī divus dienvidu reģionus – Langedoku - Rusijonu (*Languedoc-Rousillon*) un Provansu (*Provence*).⁸²

Tā kā dienvidu reģioni vienmēr ir bijuši patstāvīgāki un neatkarīgāki, tad Rona tos kā kaimiņus nevis vienoja, bet nošķīra, papildus tam kalpojot kā strīdus iemesls, it īpaši Langedokai - Rusijonai un Provansai, kuras cīnījās par savu ietekmi un noteikšanu pār upi. Arī karaļa

---

⁸² Braudel, Fernand. L'identité de la France. Paris : Les Editions Arthaud, 1986. 48.-49.lpp; 255.-257.lpp

paziņojums 1380. gadā par to, ka Ronas ūdeņi un salas pieder karalim, neietekmēja šo divu reģionu attieksmi.⁸³ Ņemot vērā faktu, ka Provansa kā reģions vēsturiski jau bija nodalīts no Ziemeļfrancijas, arī ģeogrāfiski tai bija dabiskās robežas, kas to nodalīja savrup ne tikai no ziemeļu reģionu ietekmes, bet arī no komunikācijas ar blakus reģioniem. Tās ir – Ronas upe, ko kaimiņu reģioni nevēlējās sadalīt, un kalnu masīvi, kā, piemēram, Centrālais Masīvs (*Massif Central*), kas Provansas reģionu savā veidā norobežoja no ziemeļu, ziemeļrietumu reģioniem, kā arī Alpu kalni, kas veidoja dabisko robežu ar Itāliju. Šīs dabiskās robežas, kas atdalīja Provansu no pārējiem reģioniem un Dienvidfranciju no Ziemeļfrancijas, nav jāuztver burtiski kā barjera vai tipisks šķērslis. Cilvēki vienmēr ir migrējuši no vienas vietas uz otru, un arī kalni tiem nevarēja būt šķērslis, lai nokļūtu no vienas vietas uz citu. Taču jāņem vērā fakts, ka Centrālais Masīvs nebija sevišķi labvēlīgs dzīvošanai. Sausi klajumi un meži nekad nav piesaistījuši ne senās ciltis, ne vēlāk zemniekus apmesties tur uz pastāvīgu dzīvi, jo cilvēkiem ir vienmēr bijusi raksturīga tendence veidot savas apmešanās vietas pie upēm. Tādā veidā Centrālais Masīvs bija dabiska robežšķirtne, kas ne tikai pasargāja Provansu, bet arī ļāva tai ilgāk saglabāt savas reģionālās īpatnības un patstāvību, ar ko būtu izskaidrojams arī fakts, ka Provansa karaļa varai tika pakļauta vairāk kā nekā divus gadsimtus vēlāk nekā Langedoka – Rusijona. Interesants ir arī fakts, ka, Kārļa Lielā impērijas sadalīšanas laikā 843. gadā robeža starp tā saukto Rietumfranciju (*La Francie occidentale*) un Lotringiju (*La Lotharingie*), kas iezīmēja jau vairāk mūsdienu Vācijas teritoriju, tika noteikta pēc dabiskajām robežām – upēm – Rona (*Rhône*), Sona (*Saône*), Mēza (*Meuse*) un Esko (*Escaut*). Provansa tajā laikā pat neiekļāvās Francijas teritorijā, kas norāda uz vēl vienu iemeslu šī reģiona nošķirtībai arī lingvistiskā ziņā.⁸⁴

Darba autore uzskata, ka no visiem Dienvidfrancijas reģioniem tieši Provansai ir bijuši labvēlīgākie apstākļi savu reģionālo īpatnību un kultūras identitātes saglabāšanai. Tie ir ne tikai vēsturiskās apstākļu sakritības, bet arī dabiskie šķēršļi un ģeogrāfiskais stāvoklis. Tādēļ, saprotot visus iespējamus iemeslus atšķirīgas kultūras identitātes veidošanās procesā starp Ziemeļfranciju un Dienvidfranciju, ir iespējams vairāk iedziļināties pašos kultūras identitātes elementos. Tas atvieglo izpratni par šo divu Francijas apgabalu dažādību, kas izpaužas gan valodā, tradīcijās, gan atsevišķos simbolos, tautas varoņos un institūcijās.

---

⁸³ Braudel, Fernand. *L'identité de la France*. Paris : Les Editions Arthaud, 1986. 256.lpp

⁸⁴ Miossec, Jean-Marie. *Géohistoire de la régionalisation en France*. Paris : Presses Universitaires de France, 2008. 106.-112.lpp

4. ZIEMEĻFRANCIJAS UN DIENVIDFRANCIJAS REĢIONĀLĀS KULTŪRAS IDENTITĀTES SPECIFISKĀS IZPUSMES

Darba praktiskajā daļā autore pievērsīsies Francijas reģionālās kultūras specifisko izpausmju analīzei ziemeļos un dienvidos, salīdzinot divus pretējos reģionus – Padekalē un Provansu. Lai to izdarītu, autore, kā tas jau tika minēts, izmantos Gērtas Hofstedes antropoloģisko kultūras modeli ‘‘Sīpola diagrammu’’, kas sevī ietver 4 kultūras identitātes izpausmes veidus. Kā viens no redzamākajiem kultūras identitātes izpausmes veidiem ir zīmes, kas var būt vārdi, attēli, žesti vai objekti, kam piemīt kaut kāda nozīme, un kuru tādā veidā atpazīst tikai tie, kas pieder pie tās pašas kultūras. Kā nākamie ‘‘Sīpola’’ slāņi seko varoņi jeb personas, kas kultūrā tiek ļoti augstu vērtētas, rituāli jeb kolektīvās darbības un vērtības. Izpētot atšķirību veidošanās iemeslus, ir iespējams vieglāk analizēt kultūras identitātes elementus, ko ietver Hofstedes ‘‘Sīpola diagramma’’ kultūras grupu analīzei. Kā jau darbā tika minēts, kultūras identitāte laika gaitā nepaliek nemainīga, tā nemitīgi mainās, taču ir lietas, kas paliek kā pamats, uz kura balstīt nākamās. Mūsdienu globalizācijas pasaulē arvien grūtāk ir saprast reģionālās identitātes jautājumu, taču ir skaidrs, ka pašiem frančiem tas ir svarīgs, jo norāda arī uz pašu izcelsmi un uz to, kas viņi ir.

Šī gada (2014.g.) februāra numurā žurnālā ‘‘Geo’’ ir izveidots speciālizlaidums par reģionālajām kultūras identitātēm Francijā (*Les Français. Nos identités, nos caractères, nos passions*), kas norāda uz to, ka pat mūsdienās šis jautājums ir aktuāls. Vēl jo vairāk – tas kļūst moderns. Valoda, tradīcijas, kostīmi un svētki, kas raksturīgi konkrētam reģionam, tiek izmantoti, lai tos ‘‘atdzīvinātu’’ mūsdienu versijā. Tas kļūst par inovāciju avotu. Kā norāda pētījums, 75% francūžu apgalvo, ka jūtas piederīgi vietai, no kuras nāk. Šo īpatnību vērtības atjaunošana mūsdienās kļuvusi par jaunu argumentu sava reģiona attīstībai un eksportēšanai. Tas ir kā ‘‘izvilkt adatu no vannas lielajā globalizācijas spēlē’’ apgalvo sociologs Žans Viārs (*Jean Viard*)⁸⁵. Tādēļ, autoresprāt, kultūras identitātes elementu analizēšana un salīdzināšana starp dienvidiem un ziemeļiem, varētu būt interesants un vērtīgs veids, kā paplašināt savu skatījumu uz tik dažādo franču kultūru, izprast francūžu atšķirīgo mentalitāti un to, kāpēc arī mūsdienās valda atšķirības, par kurām sajūsminās vai, tieši otrādi, ironizē ne tikai ārzemnieki, bet vēl jo vairāk – paši francūži.

⁸⁵ Sébastien Desurmont. Les Français. Nos identités, nos caractères, nos passions. Géo. 2014, februāris. 55.lpp

4.1. Tautas grupai piemītošās zīmes un simboli

Gerta Hofstedes diagrammas ārējais slānis ietver sevī dažādas zīmes un simbolus, kas raksturo kādas tautas grupu. Šie simboli var būt gan valoda, gan žesti un objekti. Vienkārši skaidrojot, zīmes un simboli var būt tas, ko redzot, mēs saprotam un asociējam to ar konkrēto tautas grupu. Šie simboli un zīmes var būt ne vienmēr saprotami citiem. Tie ir identitātes sastāvdaļa, kas no pirmā acu uzmetiena daudz ko var neizteikt, bet īstenībā ietver sevī gan vēsturi, gan vērtības.

Darba autore izvēlējās raksturot tos aspektus, kas vispārīgi spēj parādīt Provansas un Padekalē kultūras identitāti un sniegt priekšstatu par tās kultūru tiem, kas varbūt iepriekš nekad nav ar to saskārušies.

Valoda

Kā viena no Dienvidfrancijas visspilgtākajām identitātes sastāvdaļām un simboliem ir tās valoda. Jau iepriekš tika minēts, ka to franču valodā dēvē arī par "*Langue d'Oc*" vai "*L'Occitan*". Tai ir arī vairāki dialekti, atkarībā no reģioniem: provansālais (*le provençal*), languedokas (*le languedocien*), gaskoņu (*le gascon*), akvitāniešu (*l'aquitan*), overņas (*l'auvergnat*) un dofinē (*le dauphinois*) dialekti. Katram no tiem ir savas izrunas nianšes un specifika, atkarībā no tā, kurai kaimiņvalstij šis reģions tuvāk atrodas un kāda bijusi tā veidošanās vēsture.⁸⁶

Kamēr Ziemeļfrancijā attīstījās sava valoda – "*Langue d'oïl*" un Parīzes dialekts kļuva par mūsdienu franču valodas pamatu, Dienvidfrancijā "*Langue d'Oc*" valoda tiek lietota kā administratīvā un literārā valoda līdz brīdim, kad Fransuā I (*François I*) izdeva likumu par franču valodu kā vienīgo valsts valodu.⁸⁷[Skatīt 1. pielikumu] Mainoties varām, mainījās arī šīs valodas vērtība un tās pielietošanas veicināšana vai tieši otrādi – dialektu iznīdēšana. Taču kopš 20.gs. 50. gadiem tā piedzīvo jaunu uzplaukumu, jo to sāk lietot televīzijā un radio, tā tiek mācīta skolās, lietota arī publiskās vietās, piemēram, dodot ielām nosaukumus provansiešu valodā. Tas pierāda, ka šī valoda ir vērtīga kultūras identitātes sastāvdaļa.⁸⁸ Provansiešu valoda 19.gs.

---

⁸⁶ Yaguello, Marina. *Le grand livre de la langue française*. Editions du Seuil, 2003. 23. lpp

⁸⁷ Turpat. 23.lpp

⁸⁸ Guides Bleus. Provence. Paris: Hachette livre, 2003. 50.-51.lpp

literatūrā un tautas sakāmvārdos vai izteicienos parāda dienvidu daļas iedzīvotāju ikdienu, sajūtas un emocijas, vērtības un pārliecības, caur ko vislabāk var iepazīt šo iedzīvotāju kultūras identitāti. Arī mūsdienās daudz ir dzirdēts par trubadūru liriku (*troubadours*), kas bija laicīga satura, īsas dziesmiņas ar sarežģītu melodiju. Ziemeļos turpretī vairāk dominēja tā saucamās episkās poēmas (*chanson de geste*). Šo dziesmu raksturs ļoti labi parāda katras Francijas daļas mentalitāti – ja ziemeļos tās bija nopietnas slavinošas dziesmas, kas lielākoties saistījās ar galma dzīvi, tad dienvidos tās bija ikdienišķas, brīva rakstura dziesmas, norādot uz vairāk brīvo izturēšanās veidu, tieksmi pēc atpūtas un svētkiem.⁸⁹

Provansas dialekts, salīdzinot ar Padekalē, ir bijis vismazāk ietekmēts no franku iekarojumiem un franku valodas, saglabājot latīņu valodas ietekmi. Līdz ar to izruna vārdiem ar vienādu nozīmi var būt pilnīgi atšķirīga. Salīdzinājums franču valodā un provansiešu valodā: ‘‘ Et vous savez, le soleil nous manque. Parce que nous sommes très habitués. E sabetz / Io solèu nos manca / Perque nautres siam tre abituats /’’.⁹⁰

Padekalē dialekts, ko mēdz dēvēt arī par ‘‘*chti*’’, ir sava veida pikardiešu dialekta variācija, kas ir veidojies kā franču valodas paveids uz romāņu valodas bāzes. To nevar uzskatīt par deformētu franču valodu. Pats nosaukums ‘‘*chti*’’ radies Pirmā Pasaules kara laikā, kad karavīri tā sauca un atšķīra no Padekalē nākošos karavīrus. Vārds cēlies kā saīsinājums vārdu salikumam ‘‘*ch'est ti, ch'est mi*’’ (c'est toi, c'est moi), kas franču valodā nozīmē ‘‘tas esi tu, tas esmu es’’.⁹¹ Provansas dialekta nosaukums radies savukārt no paša reģiona nosaukuma ‘‘Provansa’’ (*la Provence*), kurš savukārt cēlies no nosaukuma *Provincia Romana* – teritorijas, kuru iekaroja romieši 125.g. p. m. ē.⁹²

Arī mūsdienās Padekalē reģionā tiek pielietots šī reģiona dialekts, tāpat arī Provansā jūtamas vietējā dialekta izpausmes, taču valsts centralizācijas process ir darījis savu, un šie dialekti tiek arvien vairāk aizmirsti. Par spīti tam, frančiem šobrīd ir tendence saglabāt savu reģionālo kultūras identitāti. Mūsdienās ir pieejami valodas kursi, kur var apgūt dialektu izrunu un rakstību. Tas ir arī viens no rādītājiem, ka, neskatoties uz globalizāciju pasaulē un citiem

---

⁸⁹ Guides Bleus. Provence. Paris: Hachette livre, 2003. 52.-53. lpp

⁹⁰ Tirone, Lucien, Michèle Joannon, Christiane Lees etc. Le territoire régionale Provence, Alpes, Côté d'Azur. Aix-en-Provence : Publ. de l'Association Régionale des Prof. d'Histoire et de Géographie. 46-47.lpp

⁹¹ Tefoo, Anna. Nord-pas-de-Calais. Le guide vert. Paris : Michelin, 2009.

⁹² Miossec, Jean-Marie. Géohistoire de la régionalisation en France. Paris : Presses Universitaires de France, 2008. 119.lpp

procesiem, kas apdraud vietējo dialektu izmantošanu, cilvēki vēlas saglabāt kaut ko īpaši raksturīgu sev kā atšķirības pazīmi no citiem, tādējādi veidojot savu paštēlu jeb kultūras identitāti.⁹³ Kā teicies T. H. Ēriksens, lai iemantotu jēdzienu ‘’mēs’’, ir nepieciešams jēdziens ‘’cits’’. Jo otrs liekas svešāks un draudīgāks, jo vairāk tiek stiprināts iekšējais ‘’mēs’’. Kā līdzeklis tam var kalpot valoda, kas nošķir un padara īpašu vienlaicīgi. Valoda ir viens no vissvarīgākajiem kultūras identitātes elementiem.

Karogs un ģerbonis

Provansai tradicionāli ir raksturīgi divi karogu veidi, kas cēlušies no divu Viduslaikos valdošo grāfu ģerboņiem. [Sk. 2. pielikumu] Pirmā karoga izcelsme meklējama laikā, kad Barselonas grāfs Raimonds Berengers III (*Raimond-Berenger III*) precību ceļā 1125. gadā ieguva savā īpašumā Provansu. Viņa ģerbonis bija no zelta, kuru rotāja četras sarkanas svītras. Pastāv mīts, kas vēstī, ka šīs krāsas ir cēlušās kādas kaujas laikā, kad kāds grāfs, kurš bija Kārļa Lielā pavadonis, pārvilka ar pirkstiem asiņainas svītras uz sava zeltītā vairoga. Otra karoga izcelsme saistāma ar Anžū grāfu Šarlu I (*Charles I*). Uz tā ir attēlota zelta lilija uz zila fona un sarkanu līniju augšpusē, kas simbolizēja jaunāko mantinieku ģimeni.⁹⁴

Padekalē reģiona karogu rotā melna Flandrijas lauva-grifs uz dzeltena/zeltaina fona, kurš iztiepis sarkanu mēli. [Sk. 3. pielikumu] Šī karoga nozīme ir diezgan grūti izskaidrojama, jo grifs un lauva kā simboli parādās daudzos karogos un ģerboņos. Visizplatītākā hipotēze saistās ar Elzasas Filipu (*Philippe d'Alsace*), Flandrijas grāfu, kurš valdīja no 1142. līdz 1191. gadam, kurš varēja iedvesmoties no kādām tikšanās reizēm vai notikumiem. Citi nostāsti pauž informāciju par viņa sasniegumiem kaujās ar arābiem, kurās viņš ieguvis trofeju melnas lauvas veidā uz zelta fona.⁹⁵

Karoga un ģerboņa izveidošanās visbiežāk ir saistīta ar praktiskiem apsvērumiem. Viens no tiem – bruņinieku vajadzība būt atpazītiem citu vidū. Ģerboņa figūru un krāsu izvēle sākumā bija haotiska un atkarīga tikai no bruņinieka gaumes un fantāzijas. Tikai Renesanses laikā radās emblemātika, simbolu saistīšana ar alegorijām un literāriem tekstiem, kas vēlāk ļāva radīt

⁹³ Guides Bleus. Provence. Paris: Hachette livre, 2003. 51.lpp

⁹⁴ Tūrisma un informācijas portāls par Provansu : <http://www.provence7.com/> [Skatīts 05.05.2014]

⁹⁵ Tūrisma un informācijas portāls par Padekalē : <http://www.hunt-a-home.fr/guide-des-regions-francaises/nord-pas-de-calais.php> [Skatīts 2014, 5. maijs]

daudz skaistu leģendu par kādu ģerboņu izcelšanos un tajos attēlotu zīmju simbolisko jēgu. Tā kā abu reģionu simbolu veidošanās ir vienlīdz sena, tad var teikt, ka abos variantos var būt gan apzinātas simbolikas esamība, gan sacerētas leģendas un nostāsti, kas aktuāli konkrētajam reģionam.

Tautas tērps

Tautas tērps ir svarīgs Provansas kultūras elements, jo to vienmēr nēsāja vietējo pasākumu laikā vai kādos svarīgos gadījumos. Salīdzinoši ar citiem reģioniem, Provansai raksturīgie tautas tērpi ir ļoti krāsaini. Tautas tērpus varēja iedalīt pēc to atbilstības sociālajam slānim : zemnieki, amatnieki un turīgais iedzīvotāju slānis '*les bastidans*'. Zemnieku tautas tērps bija diezgan vienkāršs ierobežoto līdzekļu dēļ. Tas sastāvēja no vilnas vai samta biksēm un krekla, kā arī flaneļa jostas, ko dēvēja par '*taiolo*'. To papildināja apavi vai kādas koka tupeles, lakats ap kaklu un cepure. Sievietes valkāja garas adītas vilnas zeķes, vairākus svārku slāņus un kreklu, ko varēja uzskatīt arī par naktskreklu. [Sk. 4. pielikumu] Amatnieki ar savu apģērbu vēlējās parādīt savu finansiālo pārkumu un stāvokli, ko varēja noteikt pēc baltā krekla zem samta uzvalka. [Sk. 5. pielikumu] Amatnieku sievas nēsāja daudz vieglākas kleitas, kuras bieži bija rotātas ar mežģīnēm. Savukārt turīgie īpašnieki nēsāja vilnas zeķes, bikses, ko saturēja siksnas un garo jostu '*taiolo*', kas bija veidota dzīvīgās krāsās, kā arī baltu kreklu, melnu zīda kakla saiti. Sievietes pie precībām saņēma ķēdīti, ko nēsāja piesietu pie jostas. Šai ķēdītei piestiprināja atslēgas mājai, ko piedāvāja topošais vīrs, kas simbolizēja sievietes jauno lomu – mājas saimnieci.⁹⁶

Padekalē reģionam ļoti tipiskas bija saules formā veidotas cepures, kokvilnas kamzolis, mežģīņu apakšsvārki, priekšauts, ķēde ap kaklu un melnas kurpes. [Sk. 6. pielikumu] Kopumā Padekalē raksturīgajam apģērbam ir ļoti stipra flāmu ietekme no ziemeļiem, kas pat ir guvusi lielāku ietekmi nekā no pārējiem Francijas reģioniem.⁹⁷

Katrs tautas tērps sevī ietver kādu simbolisku jēgu. Salīdzinot šo divu reģionu – Provansas un Padekalē – tautastērpus, var redzēt, cik liela nozīme ir simboliskajai krāsai. Piemēram, Provansas tautas tērpos bieži dominē spilgti zilais tonis, ko varētu asociēt ar

⁹⁶ Tirone, Lucien, Michèle Joannon, Christiane Lees etc. Le territoire régionale Provence, Alpes, Côté d'Azur. Aix-en-Provence : Publ. de l'Association Régionale des Prof. d'Histoire et de Géographie. 53.lpp

⁹⁷ Tefoo, Anna. Nord-pas-de-Calais. Le guide vert. Paris : Michelin, 2009. 90.lpp

Vidusjūras zilajiem ūdeņiem, kā arī dzeltenais un sarkanais – kas dominē arī šī reģiona karogā un ģerbonī. Jāņem vērā, ka dienvidu reģioni var būt pārņēmuši arī ietekmes no kaimiņvalstīm, piemēram, Spānijas, kur dzeltenā un sarkanā krāsa ir izplatītas. Provansai ir īpaša saistība ar sarkano krāsu, jo arī daudzu apdzīvotu vietu nosaukumi ir saistīti ar sarkano krāsu ('rouge' fr.val.): *Maison Rouge, Roc Roux, Rougiers, Roure, Rousillon*. Savukārt Padekalē reģiona tautas tērpi ir veidoti atturīgākos toņos – baltā, pelēkā, brūnā vai violetā krāsā, ko savā veidā var sasaistīt arī ar ziemeļnieku mentalitāti.

Nacionālā virtuve

Kā nozīmīga kultūras identitātes sastāvdaļa ir nacionālā virtuve, kas sevī ietver arī reģionālās identitātes elementus. Tā kā Padekalē un Provansa atrodas divos klimatiski un ģeogrāfiski atšķirīgos apgabalos, tad attiecīgi arī nacionālā virtuve ir veidojusies, pielāgojoties konkrētam klimatam, pieejamajiem augiem un dzīvniekiem. Ziemeļfrancijas un Dienvidfrancijas nacionalajā virtuvē var izdalīt divus elementus, kas nozīmīgi atšķir tās savā starpā. Kā pirmā atšķirība, kas veidojusies laika gaitā, ir cepšanā izmantotie tauki. Ziemeļos tas ir bijis sviests, ko iegūst no piena, un kas norāda arī uz vienu no izplatītākajiem nodarbošanās veidiem. Dienvidos tā ir eļļa, ko iegūst no olīvām. Tas liecina arī par kraso klimatisko atšķirību Francijā. Ja vienā apgabalā var audzēt olīvkokus, tad otrā tas nav iespējams un vairāk tiek audzēti dzīvnieki. Šis faktors viennozīmīgi ir ietekmējis arī virtuves tradīcijas. Otra galvenā atšķirība ir visplašāk izmantojamā alkohola veids. Ja Provansā, kur audzē vīnogulājus, izgatavo augstas kvalitātes vīnu, tad Padekalē visiecienītākais ir alus, ko, protams, var izskaidrot arī ar to, ka šis ziemeļu reģions atrodas vistuvāk Beļģijai, kas ir alus cienītāju zeme, kā arī sidrs, ko plaši ražo Francijas Ziemeļrietumos.⁹⁸

Provansas nacionālās virtuves pamatā ir svaigi dārzeņi, graudaugi un jau pieminētā augu eļļa. Plaši izmanto arī ķiplokus, sīpolis un garšaugus (timiāns, rozmarīns, lauru lapas). Pazīstams ir arī apzīmējums '*Herbes de Provence*' (Provansas garšaugi), kas norāda, ka tā ir viena no šim reģionam raksturīgajām specifiskām. Lielā cieņā ir zivju ēdieni, piemēram, slavenā Marseļas zivju zupa '*la bouillabaisse*', kas ir viens no simboliem, ko asociē tieši ar Marseļu. [Skatīt 7. pielikumu] Kā jau dienvidu reģioniem pie Vidusjūras tas mēdz būt raksturīgi, Provansā plaši

---

⁹⁸ Braudel, Fernand. *L'identité de la France*. Paris : Les Editions Arthaud, 1986. 129.-133.lpp

izmanto arī asās mērces, piemēram, ‘*l’ailoli*’, kas ir majonēze bez sinepēm, veidota no olīveļļas un papildināta ar ķiploka piedevu. Šo mērci tipiski lieto pie zivju un dārzeņu ēdieniem. Visā pasaulē ir pazīstams apzīmējums ‘Provansas majonēze’, kas nāk tieši no šī īpašās mērces veida, kas raksturīgs Provansai. Kā tipiskus Provansu simbolizējošus ēdienus vēl var minēt liellopu gaļas sautējumu ‘*La Daube*’, dārzeņu pīrāgu ‘*Le Tourton*’, kā arī slaveno dārzeņu sacepumu ‘*La Ratatouille*’.⁹⁹[Skatīt 7. pielikumu]

Padekalē nacionālā virtuve, kā jau daudzas tradīcijas, ietver sevī lielu flāmu virtuves ietekmi, kas atspoguļojas arī ēdienu nosaukumos, piemēram, terīnē gatavots gaļas sacepums ‘*potjevleesch*’ vai siera pīrāgs ‘*la flamiche aux maroilles*’. [Skatīt 8. pielikumu] Kopīgā iezīme Padekalē un Provansas virtuvei ir zivju izmantošana ēdinu pagatavošanā, kas izskaidrojams ar šo reģionu atrašanos pie jūras. Daudziem ēdieniem Ziemeļos pievieno alu, it sevišķi gaļas ēdieniem, kur tie ir ļoti iecienīti, tādējādi padarot garšu vēl savdabīgāku. Kā viens no pazīstamākajiem simboliem ēdienkartē, ar ko asociējas gan Beļģija, gan Padekalē, ir mīdijas ar ‘frī’ kartupeļiem’ (*moules-frîtes*), kurām klāt pasniedz alus glāzi. Padekalē virtuve nebūtu iedomājama arī bez sieriem, kas īpaši raksturīgi Ziemeļfrancijai. Padekalē ražotie sieri ir salīdzinoši pikantāki, pildīti arī ar garšaugiem (*Maroilles, Vieux Lille, Dauphin*). Padekalē raksturīgs arī plašs saldumu klāsts (*Bêtises de Cambrai, Chuques du Nord, Carambars, Caramels Lutti*) un vafeles, kas, ir tipisks Beļģijas un flāmu virtuves aizguvums.¹⁰⁰

Tātad Provansas virtuvei raksturīga Vidusjūras ietekme ar bagātīgu olīveļļas izmantošanu un vīniem, kamēr Padekalē vairāk izmanto lopkopības, precīzāk, piena/sviesta pārtikas produktus. Līdz ar to var secināt, ka ģeopolitiskie apstākļi ietekmē arī Francijas kultūras identitātes veidošanos.

Arhitektūra

Vēsturiskie objekti, monumenti, vietējā arhitektūra, ir tie simboli, kas runā paši par sevi – tie ietver ne tikai praktisku jēgu, bet arī simbolizē un stāsta par konkrētā apgabala vēsturi. Šie objekti rada sava veida noskaņu un mentalitāti konkrētai vietai. Zinot to vēsturi, var daudz ko pastāstīt par pašiem iedzīvotājiem un to vērtībām.

⁹⁹ Guides Bleus. Provence. Paris: Hachette livre, 2003. 24.-27.lpp

¹⁰⁰ Tefoo, Anna. Nord-pas-de-Calais. Le guide vert. Paris : Michelin, 2009. 91.-93.lpp

Ja Ziemeļfrancija ir slavēta ar saviem gotiskās mākslas paraugu centriem, tad Dienvidfrancijā vēlāk tika būvētas romiešu kultūrai raksturīgās celtnes – ar biežām sienām, pusaploces arkām un smagām velvēm. Romānikas elementus pilnveidojot, 13. gs. radās gotika. Dienvidfrancijā romāniskās mākslas uzplaukums veidojās XII gs. Kā centrs šim uzplaukumam un jaunajām mākslas dvesmām bija pilsēta Arla (*Arles*). Tāpat kā valoda, ko galli pārņēma ienākot romiešiem, arī arhitektūra Provansā skaidri saturēja ietekmes avotus no Itālijas: dekoratīvo elementu (korintiešu orderis) un atkārtojuma elementu (kolonnu un kapiteļu) izmantojumā. Gotiskā arhitektūra nebija izplatīta dienvidos, manāmi vien dažī vienkāršoti paraugi, kā, piemēram, Sent-Sovēras katedrāle (*Cathédrale Saint-Sauveur*) un Svētā – Žana no Maltas baznīca (*Saint-Jean de Malte*). Viduslaikos Provansā bija izplatīta arī militārā arhitektūra – nocietinājumi, nocietinātas baznīcas un pilis, kas galvenokārt bija saistīti ar nodrošināšanos pret iebrucējiem un Vidusjūras, jo, kā zināms, Marseļa bija liels tirdzniecības centrs pie Vidusjūras. Sakarā ar to, ka Provansa ir izrādījusi nopietnu pretestību valsts centralizācijas procesiem, tad Renesanses laiks atstāja ļoti nelielas izmaiņas tās arhitektūrā. Gluži pretēji tas bija 17. un 18. gs., kad savu uzplaukumu piedzīvoja baroka laikmets – tiek veidotas greznas fasādes un publiskās celtnes.¹⁰¹

Ļoti tipiskas ir Provansas dzīvojamās un lauku mājas. Parasti ciems atradās kāda pakalna augšgalā. Koku Francijas dzīvojamo māju celtniecībā neizmantoja gandrīz vispār. Galvenokārt tika izmantots akmens. Galvenā atšķirība starp ziemeļu un dienvidu dzīvojamo māju celtniecību ir to jumti. Ziemeļfrancijā (Pikardijā, Padekalē un Flandrijā) lauku māju jumti ir ļoti slīpi, tā ka lietus ūdens pa jumta virspusi ātri notek lejup. Dienvidfrancijā jumti mēdz būt lēzeni. Tie parasti ir noklāti ar teknesveida vai viļņainajiem dakstiņiem, kas labi turas pie lēzenā jumta. Jebkuru Provansas zemnieku māju varēja apzīmēt ar vārdu ‘*mas*’. [Skatīt 9. pielikumu] Tā ir liela aitkopju fermas dzīvojamā ēka ar dažāda augstuma piebūvēm. Mājas ļoti bieži ir dzeltenīgā krāsā.¹⁰²

---

¹⁰¹ Tirone, Lucien, Michèle Joannon, Christiane Lees etc. Le territoire régionale Provence, Alpes, Côté d'Azur. Aix-en-Provence : Publ. de l'Association Régionale des Prof. d'Histoire et de Géographie. 27.lpp

¹⁰² Burguière André, Christiane Klapisch-Zuber, Martine Segalen, Françoise Zonabend. Histoire de la famille. Paris : Armand Colin, 1986. 340.-355.lpp

Ziemeļos savukārt ir raksturīgi celtniecībā izmantot dažādu krāsu ķieģeļus, sākot no gaiši rozā līdz sarkanam. Padekalē izplatītas ir nobalsinātas māju sienas, ko atdzīvina spilgtās krāsās veidotas durvis un logu rāmji. Šāda tipa mājas dēvē par ‘*pannes flamandes*’.¹⁰³

Ja Provansā atspoguļojas romiešu klasiskā mantojuma pēdas, tad Padekalē vienmēr ir redzamas kopīgās iezīmes ar flāmu mākslu un arhitektūru. Jāpiemin, ka Francijas ziemeļus ir skāruši abi Pasaules kari, kas neizbēgami ir ietekmējis arī arhitektūras stāvokli – dienvidos ir palicis daudz spēcīgāks un uzskatāmāks vēsturiskais mantojums. Liecības par Romas impērijas periodu Gallijā ir saglabājušās visā Francijā, taču īpaši – Provansā. Netālu no Monako atrodas ‘*La Turbie*’, ko uzcēla par godu imperatora augusta uzvarai pār Alpu ciltīm 14.-13. g. p.m.ē. Arlā (*Arles*) var apskatīt romiešu amfiteātri un triumfa arku, un citus tā laikam raksturīgos būvniecības objektus.¹⁰⁴

Zīmes un simboli, kas var būt gan valoda, gan objekti, gan konkrēti simboli kultūrā, sniedz vispārēju priekšstatu par konkrēto cilvēku grupu. Tos nezinot, nav iespējams saprast kādas kultūras grupas pārstāvju domāšanu un uzvedību. Šie simboli var būt ne visiem saprotami. No visiem minētajiem simbolu veidiem un to aspektiem, var secināt, ka Padekalē reģions savas flāmu ietekmes dēļ atšķiras ne tikai no Provansas, bet arī no ziemeļu rajoniem Francijā. Savukārt Provansā valda tipiska Vidusjūras piekrastes valstu kultūra un dzīvesveids.

---

¹⁰³ Tūrisma un informācijas portāls par Padekalē : <http://www.hunt-a-home.fr/guide-des-regions-francaises/nord-pas-de-calais.php>
[Skatīts 2014, 5. maijs]

¹⁰⁴ Tirone, Lucien, Michèle Joannon, Christiane Lees etc. Le territoire régionale Provence, Alpes, Côté d’Azur. Aix-en-Provence : Publ. de l’Association Régionale des Prof. d’Histoire et de Géographie. 7.lpp

4.2. Varoņi jeb paraugi

Katras tautas vēsturē ir saglabājušās personības, kas atstājušas milzīgu iespaidu uz tās iedzīvotāju kultūru, mentalitāti un domāšanu. Ņemot vērā to, ka Provansai un Padekalē kā reģioniem ir atsevišķa attīstības vēsture, tad arī šīs personas, kuras cilvēku acīs ieņem svarīgu vietu, varoņa vietu, ir atšķirīgas. Darba autore vēlas vēlreiz uzsvērt antīkās kultūras un Itālijas ietekmi Provansā, kā arī flāmu kultūras un Beļģijas ietekmi Padekalē. Tāpēc, analizējot šo abu reģionu nozīmīgās personas jeb paraugus, var sākt aplūkot laika posmu, kad Francijas dienvidos valdīja romieši un antīkā kultūra. Taču, tā kā visas nozīmīgās personas nav iespējams aplūkot vienas nodaļas ietvaros, tad darba autore ir izvēlējusies spilgtākos personāžus, ko Provansā varētu asociēt ar paraugu.

1) Imperators Augusts: Romas impērijas pirmais imperators (27.g.p.m.ē. – m.ē. 14.g.) iestājās par *Pax Romana*, kas Gallijā nodrošināja mieru, ļaujot galliem vairāk laika veltīt kultūrai, nevis karošanai. Par godu viņam ir uzcelts arī piemineklis ‘‘*La Turbie*’’, ko 6.g. p.m.ē. uzcēla Romas senāts. Imperators Augusts tika uzskatīts par dievu, viņu pielūdza pie īpaša altāra. Romiešu laikā tieksme pēc materiālās labklājības un greznības Gallijā kļuva par normu. Plaši ieviesās arī vīnkopības tradīcijas. Vēlāk 48. gadā imperators Klaudijs pārlicināja senātu, ka galliem jāpiešķir visas Romas pilsoņu tiesības. Pateicīgie galli to dokumentēja uz akmens plāksnēm. Šis bija nozīmīgs laiks ne tikai Provansas attīstībā, bet visā Gallijā, jo romieši vairs nebija tikai pakļaujošais spēks, bet arī virzītājspēks. Līdz ar to imperators Augusts var tik uzskatīts par vienu no pirmajiem paraugiem, ko cilvēki toreiz uzskatīja par godājamu, lai gan viņš nācis no tautas, kas pakļāvusi daļu Francijas teritorijas.¹⁰⁵

2) Viens no pirmajiem trubadūriem - Gijoms IX (*Guillaume IX*)¹⁰⁶. Lai gan viņš bija Akvitānijas hercogs, tomēr viņš ir viens no pirmajiem, kas sacerēja dzeju oksitāņu valodā. Un tā kā oksitāņu jeb Dienvidfrancijas valoda ir visspilgtākais kultūras identitātes elements, tad Gijoms IX ir tas, kurš šo valodu bagātināja, izpaužoties dzejā.¹⁰⁷

---

¹⁰⁵ Larousse. Mémoire de la France des origines à l’an 2000. Paris: 1996. 10-15.lpp

¹⁰⁶ [1071. – 1126.]

¹⁰⁷ Guides Bleus. Provence. Paris: Hachette livre, 2003. 50.lpp

3) Gijoms Atbrīvotājs (*Guillaume le Libérateur*) – sākumā grāfs Provansā, vēlāk arī visas Provansas princis, kurš cīnījās pret arābiem. Gijoms panāca Provansas suverenitāti un iedibināja arī Provansas feodālo kārtību.¹⁰⁸

3) Frederiks Mistrāls (*Frédéric Mistral*)¹⁰⁹: viens no slavenākajiem Provansas rakstniekiem, kurš pazīstams ar savu devumu Dienvidfrancijas valodas (*langue d'oc*), aizstāvēšanā un veicināšanā. Viņš īpaši uzstājās pret valsts centralizāciju un aizstāvēja vietējo patstāvību, valodu un kultūru. F. Mistrāls izveidoja arī literātu asociāciju "*Le Félibrige*", kas sastāvēja no septiņiem azartiskiem provansiešu valodas aizstāvjiem, kuru mērķis bija šīs valodas aizstāvēšana un veicināšana.¹¹⁰

4) Alfonss Dodē¹¹¹ (*Alphonse Daudet*) – lai gan lielāko daļu savas dzīves Alfonss pavadīja Parīzē, viņš bieži uzturējās Provansā un iedvesmojās no provansiešu rakstniekiem. Dodē ir ievērojams ar savu stāstu un hroniku krājumu ("*Lettres de mon moulin*", "*Chroniques provençales*"), viņš bija stāstnieks un romantiķis.¹¹²

5) Emīls Zolā (*Emile Zola*)- viens no vispopulārākajiem rakstniekiem, kas nāk arī no Provansas. Viņa darbi ir īpaši arī to, ka attēlo reālo dzīvi tās patiesībā. Darbā "*Rougon-Macquart*" Zolā apraksta visus sociālos slāņus. Reti kurš rakstnieks uzdrīkstās būt pavisam atklāts. Visspilgtāk Zolā uzdrīkstēšanās un atklātība izpaužas "Dreifusa lietas" laikā, kad Zolā valsts prezidentam publicē rakstu ar nosaukumu "*J'accuse*" (Tulk. "Es apsūdzu"), kurā viņš uzdrīkstas atklāt patiesību un izteikt savu nostāju "Dreifusa lietā".¹¹³

6) Pols Sezans (*Paul Cézanne*) – pasaulslavens gleznotājs – impresionists, kurš ir pazīstams ar savu slaveno darbu "Sent-Viktuāras kalns".¹¹⁴

7) Antonē Arto (*Antonin Artaud*) – teātra teorētiķis, rakstnieks, esejists, zīmētājs un dzejnieks, dzimis Marseļā. Viņš ir "cietsirdības teātra" koncepta autors savā esejā "*Le Théâtre et son double*". Lai parādītu ciešanas, Arto lietoja daudzus līdzekļus – dzeju, narkotikas,

---

¹⁰⁸ Duby, Georges, Robert Mandrou. Histoire de la civilisation française. Armand Colin Editeur, 1968. 40 -51.lpp

¹⁰⁹ [1830.- 1914.]

¹¹⁰ Guides Bleus. Provence. Paris: Hachette livre, 2003. 51.lpp

¹¹¹ [1840-1897]

¹¹² Provansas kultūras, informācijas un aktualitāšu portāls: <http://www.notreprovence.fr/> [Skatīts 2014, 10.maijs.]

¹¹³ Turpat [Skatīts 05.05.2014]

¹¹⁴ Turpat [Skatīts 05.05.2014]

svēteļojumus, zīmēšanu un radio. Viņaprāt tādā veidā bija iespējams sasniegt realitāti, kuru parasti nevēlas atklāt.¹¹⁵

8) Marsels Paņols (*Marcel Pagnol*) – rakstnieks, dramaturgs un režisors, dzimis Obaņā (*Aubagne*), Provansas reģionā. Marseļā viņš nodibina savu kinostudiju, kurā piedalās tā laika slavenākie aktieri. Paņolu interesēja radīšanas brīvība, cilvēku psiholoģija, raksturi un personības.¹¹⁶

9) Zinedins Zidans (*Zinédine Zidane*) : pasauleslavs futbolists, kas dzimis Marseļā. Franciem futbols ir arī visiecienītākais sporta veids mūsdienās. Savu slavu izpelnījies ne tikai savas profesionalitātes dēļ, bet arī pateicoties pasaules čempiona titulam 1998. gadā.¹¹⁷

Padekalē reģiona paraugus jeb varoņus raksturot ir mazliet sarežģītāk, jo šis reģions lielā mērā aizguva visu, ko cienīja, kultivēja Ziemeļfrancijā kopumā. Uz katru no ziemeļu rajoniem darbojās Parīzes ietekme, prestižs un vadība, tāpēc darba autore mēģināja secināt, kāda veida personas varētu būt kā paraugi tieši Padekalē iedzīvotāju acīs.

1) Truvēri (*trouvères*): dienvidnieku trubadūriem līdzīgi dzejdari un ceļojoši mākslinieki, kuri runāja un sacerēja dzeju ziemeļu franču valodā jeb ‘*langue d’oc*’. Vieni no pazīstamākajiem ir Žans Bodels (*Jean Bodel*) un Adams Delaals (*Adam de La Halle*).¹¹⁸

2) 14. un 15. gs. hronisti Žans Fruasārs (*Jean Froissart*), kurš ir pazīstams ar saviem dzīvīgajiem un pārliecinošajiem aprakstiem par Simtgadu karu, kā arī Filips Dekomins¹¹⁹ (*Philippe de Comynes*) ar savu darbu ‘*Mémoires*’, kurā viņš apraksta Luija XI un Šarla VIII valdīšanu.¹²⁰

3) Denī Būns (*Dany Boon*): Filmas ‘*Bienvenue chez les ch’tis*’ režisors, aktieris, kurš nāk no Padekalē reģiona. Šī filma ir ieguvusi milzīgu popularitāti Francijā un arī citur pasaulē, jo parāda

---

¹¹⁵ Provansas kultūras, informācijas un aktualitāšu portāls: <http://www.notreprovence.fr/> [Skatīts 2014, 10. maijs.]

¹¹⁶ Francijas ziņu portāls ‘Lekspress’: http://www.lexpress.fr/tendances/voyage/provence-legendes-dorees_781431.html [Skatīts 2014, 10. maijs]

¹¹⁷ Portāls par aktualitātēm sportā: <http://www.sofoot.com/zinedine-zidane.html> [Skatīts 2014, 29. aprīlis]

¹¹⁸ Guides Bleus. Provence. Paris: Hachette livre, 2003. 51.lpp

¹¹⁹ [1447-1511]

¹²⁰ Guides Bleus. Provence. Paris: Hachette livre, 2003. 52.lpp

atšķirības starp Ziemeļfrancijas un Dienvidfrancijas kultūru, to iedzīvotāju savstarpējo attieksmi, kā arī Padekalē reģiona īpatnējo izrunu.¹²¹

4) Luijs Blerio (*Louis Blériot*): tā kā Kalē atrodas tikai 36 km no Lielbritānijas krasta, Lamanšs, kas atrodas starpā, iedvesmojis daudzus bezbailīgus cilvēkus. Pirmos reizi ar gaisa balonu šo jūras šaurumu 1785. gadā šķērsoja Žans Pjērs Blanšārs (*Jean-Pierre Blanchard*). Kapteinis M. Vebs (*Webs*) 1875. gadā Padekalē pārpeldēja, bet Luijs Blerio 1909. gadā pārlidoja pāri ar lidmašīnu.

5) Margerita Jursenāra (*Marguerite Yourcenar*): pirmā sieviete, kuru ievēlēja Francijas akadēmijā (*L'Académie française*).

6) Žans Bellgams (*Jean Bellegambe*): 15.gs., kad flāmu glezniecība piedzīvo savu uzplaukumu, Žans Bellgams radīja darbus, kas ietvēra sevī divas ietekmes – flāmu glezniecības ietekmi ar detalizētu atveidojumu un krāsu izvēli, kā arī franču, kurā redzams Renesanses dekoru izmantojums.

7) Brāļi Lenēni (*les frères Le Nain*), kas glezno dažādās manierēs un stilos. Slavenākais no viņiem – Luijs (*Louis*) attēlo zemnieku dzīvi, lauku ainas un mājas.

8) Fransuā Buks (*François Boucq*): pazīstams komiksu autors no Lilles. Tā kā Padekalē reģions ļoti daudz ir pārņēmis no beļģu tradīcijām, tad arī komiksu jeb „*bandes dessinées*” tradīcijas Padekalē neizpaliek. F. Buks savus zīmējumus veido izmeklētā stilā, pamatojoties uz absurdu humoru un izsmieklu.

10) “Kalē pilsoņi”: Ogista Rodēna slavenā kompozīcija, kas tapusi 1895. gadā godina sešus pilsētniekus, kuri 1347. gadā, kad Edvarda III karaspēks bija aplencis Kalē (*Calais*), atdeva savu dzīvību, lai izglābtu pilsētu.¹²²

Minētās personas ir tikai dažas no daudzajiem cilvēkiem, kuri ir vērtīgi abu reģionu iedzīvotāju acīs, taču jāņem vērā, ka darba autore koncentrējas tieši uz konkrēto reģionu šauru cilvēku loku, nevis uz personām, kas popularitāti ir ieguvušas visā valstī. Katram reģionam ir

---

¹²¹ Tūrsima un informācijas portāls par Padekalē: <http://www.hunt-a-home.fr/guide-des-regions-francaises/nord-pas-de-calais.php> [Skatīts 2014, 13.aprīlis]

¹²² 4. – 10. punkts turpat [Skatīts 2014, 13.aprīlis]

savi paraugi jeb varoņi, kas ieguvuši kaut kādu nozīmi un vērtību vietējā kultūrā, un tam, iespējams, nav nemaz noteiktu ģeogrāfisku vai politisku nosacījumu.

4.3. Raksturīgākie rituāli

Ir daudzi rituāli, kurus nevar nodalīt kā tikai ziemeļiem vai dienvidiem raksturīgus, jo visā Francijā ir izplatījusies kristīgā mācība un tās svētki, rituālus un tradīcijas piekopj pārsvarā visā valstī. Katrā reģionā tiem var būt savas nianses, kuras papildina arī pagāniskie rituāli. Lai gan ziemeļnieki pēc savas mentalitātes ir mazliet atturīgāki un vēsāki, tomēr atpūta un svētku rituāli ir augstā cieņā ir gan dienvidos, gan ziemeļos.

Svētki

Vieni no nozīmīgākajiem svētkiem Provansā, kā arī citos reģionos, ir Ziemassvētki (*le Noel*). Ar tiem saistās dažādas tradīcijas un rituāli, kuri šodien ir zaudējuši savu aktualitāti, tomēr ir pieminēšanas vērti.

Piemēram, lai uzzinātu vai būs gaidāma pārticība un auglība, ap Ziemassvētku silīti mēdza novietot šķīvīšus ar ūdeni, kuros ievietoja sēkliņas. Ja tās izauga ātri, veidojot "bārdu", tad tas nozīmēja, ka būs gaidāma auglība un labi laiki. Šo rituālu mēdz dēvēt par "Svēto bārdu" ("*Sainte barbe*").¹²³

Provansā Ziemassvētku vakars sākās ar pagānu rituālu, kas saucās "*cacho fio*". Tā laikā tika aizdegta Ziemassvētku uguns, kas simbolizēja jaunu sākumu, jaunā gada saules gaismu. Šis rituāls notika parasti pie kamīna, lai varētu tuvumā apsēsties un ieturēt Ziemassvētku mielastu (*le gros souper*). Paši jaunākie un vecākiem no ģimenes kopā nesa kāda augļu koka gabalu, kuru lika ugunī, jo tam bija jādeg trīs dienas un nakts bez pārtraukuma.¹²⁴

Laika gaitā pagānu tradīcijas savijās ar kristiešu rituāliem. Pirms nakts mises Ziemassvētku vakarā, tika ieturēts mielasts, provansiešu valodā – "*lou gros soupa*". Uz galda tika uzlikti šķīvji ar "Svētās bārdas" izdīgušajām sēklām, āmuļa zariņu, lai nestu laimi, un trīs svečītes. Svētku plācenī sadalīja trīs daļās: daļu nabadzīgajiem, daļu viesiem un daļu, ko glabāt vēlāk skapī. Tā saucamā daļa nabagiem ir romiešu tradīcijas aizguvums, kad nabagiem tika dalīta manna. Galdā lika trīspadsmit dažādus deserta ēdienus, viens no tiem bija "Četri ubagi", kas sastāvēja no četriem dažādiem kaltēto augļu veidiem. Tie simbolizēja četrus reliģiskos ordeņus:

¹²³ Tirone, Lucien, Michèle Joannon, Christiane Lees etc. Le territoire régionale Provence, Alpes, Côté d'Azur. Aix-en-Provence : Publ. de l'Association Régionale des Prof. d'Histoire et de Géographie. 52.-53.lpp

¹²⁴ Turpat

lazdu rieksti augušiešiem, dateles franciskāņiem, rozīnes dominikāņiem un Karmelas ordenim – mandeles. Šos ‘‘ubagus’’ Marseļā un citur dēvēja par ‘‘ *pachichòis* ’’.¹²⁵

Padekalē reģionā bija izplatītas lielākoties tās pašas kristīgās Ziemassvētku tradīcijas. Viena no savdabīgākajām tradīcijām ir dalīšanās ar tā saucamo ‘‘gliemežvāku’’, kas sākotnēji bija maizes gabaliņš, ko lika bērniem koka tupelēs. Tas var tikt papildināts ar rozīnēm, šokolādes vai cukura graudiņiem.

Šobrīd kā nozīmīgs ikgadējs rituāls Provansā ir Ziemassvētku izrāde ‘‘Pastorāle’’. Šī izrāde ir svarīga tā iemesla dēļ, ka tiek izrādīta provansiešu valodā. To sanāk skatīties gan vecākā paaudze, gan jaunākā. Tā kalpo kā vienojošais elements starp paaudzēm, kuras saista viena vērtība – kopēja valoda. Savukārt ziemeļniekiem tradicionāli ir pieņemts apmeklēt Ziemassvētku misi, kas saistās gan ar kristīgo tradīciju, gan ar būšanu kopā ar ģimeni.

Jau kopš Viduslaikiem Padekalē un Beļģijā ir izplatīti populāri svētki – karnevāls. Tajā piedalījās tā saucamie milži, kas flāmu un arī Padekalē folklorā var apzīmēt gan reālas, gan nereālas būtnes. Flāmu valodā gigantu apzīmē ar vārdu ‘‘*freuze*’’, un ‘‘*gayant*’’ Padekalē un Pikardijas izrunā. Šie milži simbolizē kolektīvās identitātes vērtības. Viens vai vairāki cilvēki, kas uzģērbj milža tērpu, pārvietojas pa pilsētu svētku dienā, pāru vai ģimenes veidā. Šī milža maskas nēsātājs savā veidā dod viņam dzīvību – viņš liek viņam dejot, apskauties vai sveicināt pūli. Tās ir savstarpējās attiecības, kas tiek veicinātas un godātas.¹²⁶

Provansā ir līdzīgs rituāls ‘‘Caramantran’’, ko veic pirms lielā gavēņa Pelnu trešdienā, pastaigājoties pa pilsētu ar lielu masku, ko vēlāk publiski sadedzina.¹²⁷

Var secināt, ka senās Viduslaiku tradīcijas var būt līdzīgas, neatkarīgi no reģiona: te vērojama kristietības un pagānisko tradīciju saplūšana, kas notika visā Francijas teritorijā, var teikt, arī visā Eiropā.

---

¹²⁵ Tirone, Lucien, Michèle Joannon, Christiane Lees etc. Le territoire régionale Provence, Alpes, Côté d'Azur. Aix-en-Provence : Publ. de l'Association Régionale des Prof. d'Histoire et de Géographie. 52.-53.lpp

¹²⁶ Lesacher, Alain-François. Fêtes et tradition de France. Rennes : Edilarge S.A. Editions Ouest France, 1996-1999. 30-35. lpp

¹²⁷ Tirone, Lucien, Michèle Joannon, Christiane Lees etc. Le territoire régionale Provence, Alpes, Côté d'Azur. Aix-en-Provence : Publ. de l'Association Régionale des Prof. d'Histoire et de Géographie. 52.-53.lpp

Deja

Viens no vistipiskākajiem rituāliem pasaulē ir deja. Tā sevī var ietvert simbolisku jēgu, kas var daudz pastāstīt par konkrēta apgabala iedzīvotājiem un arī cilvēku pašu. Provansas reģionam ir raksturīgi trīs tipiski deju veidi: Farandola (*La Farandole*), Volta (*La Volte*) un Rigodo (*Le Rigaudon*). Farandola vienmēr ir bijusi iecienīta deja visā Provansā. Tā izpaudās kā spontāna deja uz ielām. Dejojājiem nebija vecuma un dzimuma ierobežojumu, tie sadevās rokās, turot kādu kabatas lakatiņu vai virvi, un, izpildot palēcienus, izdejoja cauri tiltiem, ielu labirintiem, pļavām. Provansieši turēja rokas paceltas, caur kurām izskrēja visa rinda jeb ‘*farandolaires*’. Parasti ar šo deju beidzās vietējo ciematu balles un pasākumi (*‘les balétis’*).¹²⁸

Provansā ir arī deja ‘*Volta ou Vouta*’, kas vēsturiski skaitās kā bāze valsim. Tā bija raksturīga 16. gadsimtam, ko sākumā izpildīja 1538. gadā Briņolas (*Brignoles*) apriņķī par godu karalim Fransuā I (*François I*), taču vēlāk tā tika izrādītā arī karaļa galmā 1556. gadā, ko demonstrēja Soltas grāfs (*le Comte de Sault*). Provansieši šo deju rādīja arī Katrīnai Mediči (*Catherine Médicis*), kad tā apmeklēja reģionu. Pamazām šīs dejas forma un izpilde attīstījās, tomēr tā paliek deja ar trīskāršu ritmu, griešanos, šūpošanos, lieliem palēcieniem, paceļot partneri gaisā.¹²⁹

Rigodo deja ir minēta provansiešu rakstnieka Antonius Arenas (*Antonius Arena*) darbā *„Traité de Danse”* 1536. gadā. Tā tika piemērota arī Luija XIV (Louis XIV) galma vajadzībām. Dejojāji, izpildot šo deju, sadalījās pa pāriem, veidojot apli vai ieloku. Dažreiz šo deju varēja izpildīt arī bez mūzikas pavadības. Gan vīrietis, gan sieviete dziedāja pavadījumu, kura teksti visbiežāk sastāvēja no visai parupjiem vārdiem jeb ‘*rigaudons*’. Šo deju izpildīja līdz pat Pirmā Pasaules kara laikam, citās vietās arī līdz Otrā Pasaules kara laikam. Mūsdienās tai ir lielākoties kultūrvēsturiska vērtība, ko izpilda pasākumu vai svētku laikā.

Darba autorei nav izdevies atrast kādu īpaši Padekalē reģionam raksturīgu deju, kas var būt izskaidrojams arī ar to, ka viņiem tas nav tik aktuāli un to, ka dienvidniekiem šī izklaide ir daudz būtiskāka, jo dzīves ritms ir mierīgāks un prasība pēc atpūtas un izklaides ir lielākas.

---

¹²⁸ Turpat

¹²⁹ Turpat

Provansiešiem, kā dienvidnieku tautai, ir izveidojušās vairākas tradīcijas, kas veltītas ne tikai kādam konkrētam mērķim vai lai pieminētu kādu vēsturiski personu un notikumu, bet arī vienkārši lai atpūstos un baudītu dzīvi.¹³⁰

Spēles

Provansieši ir arī lieli spēļu cienītāji. Viena no populārākajām ir tā saucamā provansiešu spēle (*jeu provençal*), ko sauc arī '*les trois pas*', '*la longue*'. Šī spēle, kuras dzimtene ir Provansa, tiek organizēta arī Ziemeļfrancijā – Padekalē. Tā ir spēle, ko spēlē vairāki spēlētāji, izmantojot bumbu, un tā parasti notiek publiskās vietās. Līdzīga spēle ir arī '*La Pétanque*', kas nāk no oksitāņu valodas un nozīmē 'pēdas pie zemes'. Iecienīta ir spēle uz ūdens '*La joute provençale*', kurā divi dalībnieki atrodas uz laivām un mēģina ar kārts palīdzību viens otru nogāzt ūdenī.¹³¹

Daudz bīstamāks un azartiskāks spēles veids ir tā saucamā '*La course camarguaise*', kuras laikā dalībnieks mēģina noņemt no buļļa ragiem piestiprinātās detaļas. Šī spēlē parasti notiek arēnās, kurām apkārt ir nožogojums un aiz tiem skatītāji. '*L'abrivado*', kas provansiešu valodā nozīmē 'impulss, steiga', ir buļļu ('*buòus*' provansiešu val.) dzīšana no ganībām uz arēnām jātnieku pavadībā. Šī rituāla laikā pilsētas iedzīvotāji izklaides nolūkos mēdz bēgt no buļļiem. Tāpat arī notika buļļu pārvešana no arēnām uz ganībām, ko sauca par '*bandido*' (provansiešu val.).¹³²

Ziemeļos un Padekalē reģionā izplatītas vairāk ir galda spēles, kuras spēlēja savdabīgos krodziņos '*estanimets*' vai uz ielām ('*Jeu de puces*', '*Jeu de Grenouille*', '*Boule à la pente*').¹³³ Autore var secināt, ka, iespējams, klimatiskie apstākļi iedzīvotājus ir daudz vairāk vedinājuši uzturēties iekštelpās un izdomāt dažādus atraktīvus nodarbes veidus, kas ir pārauguši tradīcijās un modernās spēlēs, ko pat mūsdienās pērk un pārdod par labu samaksu.

---

¹³⁰ Tirone, Lucien, Michèle Joannon, Christiane Lees etc. Le territoire régionale Provence, Alpes, Côté d'Azur. Aix-en-Provence : Publ. de l'Association Régionale des Prof. d'Histoire et de Géographie. 52.-53.lpp

¹³¹ Guides Bleus. Provence. Paris: Hachette livre, 2003. 44.lpp

¹³² Turpat

¹³³ Portāls par Padekalē kultūru, spēļu viediem: <http://mincoin.free.fr/indexmincoin/index.html> [Skatīts 2014, 10. maijs]

Tirgus

Provansa nav iedomāja arī bez tipiskajiem tirdziņiem, kuros var gan nobaudīt, gan nopirkt Provansai raksturīgos labumus. Arī Ziemeļfrancijai ir raksturīgas tirgus tradīcijas, kuras autore jau ir apskatījusi iepriekšējā nodaļā, taču atšķirības ir sortimenta klāstā. Kā interesenta parādība dienvidos ir ziedu tirdziņi, kuri darbojas visu gadu, tām apkārt mēdz būt kafejnīcas, kurās provansieši satiekas pusdienu pārtraukumos vai vakaros.

Rituāli kā darbības mēdz vienot un satuvināt cilvēkus, neatkarīgi no šī rituāla mērķa. Padekalē identitātes sastāvdaļa nenoliedzami ir lietoto mantu tirdziņi jeb *“braderies”*. Šie tirdziņi līdzinās daudziem citiem tirgus svētkiem vai alus svētkiem. Viduslaikos tie notika vienreiz gadā, kurā māju saimniecību saimnieki pārdeva savas vecās drēbes un nevajadzīgās lietas. Vairāku gadsimtu laikā šī tradīcija neizmirst un tiek piekopta vēl mūsdienās. Lille (*Lille*) ir pilsēta, kur katra gada pirmajā septembra nedēļā notiek Eiropas lielākais lietoto mantu tirdziņš, kurā sapulcējas līdz pat 15 000 pārdevēju. Tajā ierodas pircēji un pārdevēji arī no ārzemēm, tiek rīkoti folkloras pasākumi, kuros var iepazīties ar dažādu ziemeļu tautu folkloru un kultūru.¹³⁴

Gan Padekalē, gan Beļģijā mazie ciematiņi svin ikgadējos svētkus *“Ducasse”*, kas izpaužas kā draudzes vadīts gājiens no baznīcas pa ciematu vai pilsētu. Kopumā Padekalē reģions ir saglabājis ļoti daudzas flāmu tradīcijas, kas to padara atšķirīgāku no pārējiem Ziemeļfrancijas reģioniem.¹³⁵

---

¹³⁴ Lesacher, Alain-François. *Fêtes et tradition de France*. Rennes : Edilarge S.A. Editions Ouest France, 1996-1999. 110.lpp

¹³⁵ Turpat

4.4. Būtiskākās vērtības

Nonākot pie Hofstedes ‘‘Sīpola’’ diagrammas dziļākā slāņa – vērtībām, darba autore vēlas analizēt to, ko sevī ietver jau iepriekš apskatītie slāņi – zīmes un simboli, varoņi jeb paraugi un raksturīgie rituāli, jo jebkurš no šiem aspektiem ietver sevī dziļāku jēgu. Ir ļoti grūti analizēt kādas tautas vērtības, jo tās īsti nevar materiāli saredzēt, sataustīt vai izpētīt. Ir iespējams veikt minējumus, secināt un salīdzināt, balstoties uz savu vērtību un priekšstatu sistēmu. Ir grūti novilkt robežas starp vērtību sistēmu vienam reģionam vai citam un pateikt, vai konkrētās vērtības nav tās, kas atbilst visai valstij un nācijai kopumā.

Tā kā Provansa kā reģions gan vēsturiski, gan ģeogrāfiski ir piedzīvojusi citādāku attīstību un bijusi noslēgtāka no visiem pārējiem reģioniem, kā arī ir atradusies saskarsmē ar pārējām Vidusjūras piekrastes valstīm, var secināt, ka tā ir pārņēmusi arī citu tuvumā esošo valstu vērtību sistēmu un mentalitāti. Gan svētku rituālos, gan izmantotajās krāsās un arhitektūrā var nojaust spēcīgu Antīkās kultūras ietekmi, kas ietver sevī daudz estētisko vērtību, tieksmi pēc skaistā. Provansā dzīvojošiem, kā arī citiem Vidusjūras krasta reģioniem un valstīm, ir raksturīga tieksme pēc komunikācijas, attiecību veidošanas. Tās cilvēki mēdz vērtēt augstāk par profesionālo izaugsmi. Kā papildus aspekts ir atpūtas un izklaižu vērtība, kas vienmēr ietver sevī arī attiecības. Patstāvība un pašlepnums ir vēl viena no vērtībām Provansā, jo provansieši vienmēr ir vēlējušies pašnoteikšanos, savu valodu un kultūru. Katram vēsturiskajam notikumam ir bijusi ietekme nākošo paaudžu iedzīvotāju domāšanā un rīcībā.

Padekalē savukārt ir vienmēr atradies vairāk vai mazāk vienotās Ziemeļfrancijas iekšienē, pārņemot arī tās vērtības, varoņus un mentalitāti. No otras puses, Padekalē kā reģions ir vienmēr pieņēmis savu daļu flāmu kultūras identitātes. Jāpiemin arī, ka Ziemeļfrancija ir pieredzējusi Pirmā un Otrā pasaules kara postošo ietekmi, kas devis sava veida pienākuma izjūtu palīdzēt otram grūtībās nonākušajam. Šī kopības izjūta, kas attīstījās jau Viduslaikos, ziemeļu reģioniem tirgojoties savā starpā, atšķirībā no dienvidiem, ir palikusi arī mūsdienās, ko var redzēt pēc franču piekoptajām tradīcijām, piemēram, rīkot kopīgus mazdārziņus pilsētās vai organizēt kaimiņu svētkus. Darba autore uzskata, ka tās vērtības, kas Francijas ziemeļos un dienvidos ir bijušas pirms vairāk gadsimtiem, lielā mērā izpaužas arī mūsdienās, ieņemot citādāku – mūsdienīgāku - izteiksmes veidu.

NOBEIGUMS

Salīdzinot Padekalē un Provansas reģionālo kultūras identitāti, autore vēlējas parādīt, cik dažādas ietekmes, vēsturiskā attīstība un ģeogrāfiskie apstākļi var būt vienā valstī vienlaicīgi. Meklējot kultūras identitātes atšķirību iemeslus starp Ziemeļfranciju un Dienvidfranciju, autore aprakstīja arī zīmes un simbolus, kas kaut ko vēstī par konkrēto reģionu, un secināja, ka tie vēl nespēj atklāt tā kultūras identitāti. Tie ir tikai elementi, kurus, mācoties franču kultūru un vēsturi, darba autore ir atklājusi un vēlējas izziņāt, balstoties arī uz G.Hofstedes un E. B. Švābes minētajiem kultūras identitātes elementiem – kopēja valoda, uzvedības normas, mākslas un zinātnes tradīcijas, amatniecības prasmes, sports, kopīgas vērtības u.c. Tie ir elementi, kas palīdz novilkt robežu – ‘‘mēs un citi’’, kā teicis T.H. Eriksens. Šie elementi simboliski nodala vienu grupu no citas, radot it kā drošības un piederības sajūtu.

Ir salīdzinoši grūti novilkt robežas starp Padekalē un Provansas kultūras identitātēm, jo aspekti, kas to veido, mainās, tāpat kā vērtības. Kā teicis Stjuarts Hols, mēs veidojam sevi šo kultūras identitāšu ietvaros, tajā pašā laikā pieņemot to vērtības un tādā veidā tās padarot par daļu no mums. Var teikt, ka mūsu identitāte mainās atkarībā no tā, kā mēs sevi pasniedzam kādā no kultūras shēmām, kurā esam dzimuši. Tas ir mūsu paštēls, kurš laika gaitā var arī mainīties.

Kopumā vērtējot paveikto darbu, pie kā autore darbojās jau trešo gadu, pētot kultūras atšķirības Ziemeļfrancijā un Dienvidfrancijā, jāatzīst, ka pārsteidzošākais un vērtīgākais, ko no tā varēja iegūt, bija tieši atšķirību cēloņu un sakarību noskaidrošana. Studējot starpkultūru sakarus, darba autore ir pārliecinājusies, ka ir vērts interesēties padziļināti, jo ikdienas komunikācijā nepietiek tikai ar valodu vien, ir jāzina daudz dziļāki kultūras slāņi, lai komunikācija būtu veiksmīga un nerastos stereotipi vai aizspriedumi. Autoras apskatītie un analizētie kultūras identitātes aspekti kā valoda, arhitektūra, nacionālā virtuve, karogs un ģerbonis, svētki un citi minētie elementi, nevar tikt uzskatīti par vienīgajiem noteicošajiem faktoriem, kas ir veidojuši Ziemeļfrancijas un Dienvidfrancijas kultūras identitāti, taču tie uzskatāmi parāda atšķirības un to dziļākos cēloņus. Izprotot šos cēloņus un vērtības, mēs spējam izprast ‘‘citus’’, tos, kas neesam ‘‘mēs’’.

KOPSAVILKUMS

- Kultūra vienmēr ir sociāla parādība, tā sastāv no vairākiem kopīgiem elementiem, kas var raksturot konkrētu grupu un tā parasti tiek nodota nākamajām paaudzēm.
- Saskaņā ar divu starpkultūru komunikācijas pētnieku Aleksandra Tomasa un Gerta Hofstedes sniegtajiem skaidrojumiem, kultūra var tikt interpretēta gan kā “kopīga mentāla programma”, gan kā cilvēku grupa.
- Identitātes jēdziens ir cieši saistīts ar paštēlu jeb to, kā mēs sevi redzam un pasniedzam citiem. Pēc norvēģu antropoloģijas profesora T. H. Eriksena domām, šis identitātes fenomens ir saistīts ar “mēs” un “citi” izjūtu. Konkrēta cilvēku grupa, kas var būt arī vienas tautības pārstāvji, ir tendēti veidot savu grupu, lai nošķirtos no citiem un radītu drošības sajūtu iekšienē.
- Kultūras identitāti raksturo konkrēti elementi, kur manifestējas kā jau minētā nīderlandiešu psihologa Gerta Hofstedes “Sīpola diagrammas” slāņi. Uzskaitīt tos autoresprāt bija viens no visloģiskākajiem veidiem, kā sastrukturēt dažādo pētnieku noskaidrotos kultūras identitātes elementu veidus. Tādēļ autore izvēlējās šo modeli, lai analizētu arī Francijas reģionu Provansas un Padekalē kultūras identitātes elementus.
- Reģionālā identitāte var būt kultūras identitātes sastāvdaļa, jo konkrēta reģiona specifiskās iezīmes ietekmē gan grupas kultūru, gan domāšanu un dzīvesveidu, līdz ar to mainot to kultūras identitāti.
- Atšķirību veidošanās iemesli starp Ziemeļfranciju un Dienvidfranciju ir meklējami pārvaldes formās un centralizācijas specifiskā, tirdzniecības atšķirībās un ģeogrāfiskajā stāvoklī, kas ietver dabiskos šķēršļus, kas nodalīja Ziemeļfranciju un Dienvidfranciju, tādā veidā dabiski radot robežu starp šiem apgabaliem:
  - Jūlijs Cēzars, ieņemot Provansas teritoriju, pakļāva to latīņu kultūras ietekmei, valodai un romiešu dzīvesveidam, par ko liecina kultūrvēsturiskās liecības, kas saglabājušās līdz pat mūsdienām. Franku iebrukums ziemeļos neskāra Provansu, līdz ar to tā veidojās kā reģions ar savu kultūru, valodu un dzīvesveidu.
  - Dienvidfrancija veidojās kā vairāku patstāvīgu grāfistu apgabals, kas absolūti nepakļāvās karaļa varai. Dažas no šīm grāfistēm pastāvēja līdz pat absolūtisma laikam Francijā. Savukārt Francijas ziemeļos pārvaldi noteica karalis ar savu pārvaldes centru Parīzē,

kuram pakļāvās viss ziemeļu reģions. Līdz ar to Ziemeļfrancija pati par sevi veidojās kā daudz vienotāka, kas vēl vairāk atšķīra to no Dienvidfrancijas.

- Ja Ziemeļfrancijā reģionu iedzīvotāji vairāk tirgojās savā starpā, tad dienvidos tie tirgojās individuālā kārtā ar ārzemju tautām.
- Provansas izolētībai savā veidā par iemeslu kalpoja arī reljefs: Centrālais Masīvs valsts centrā dienvidus nošķīra no ziemeļu rajoniem, un arī upe Rona kalpoja kā dabīgā robeža.
- Saskaņā ar G. Hofstedes "Sīpola diagrammu", kultūras identitāti var raksturot, tās elementus iedalot sekojošās grupās: raksturīgās zīmes un simboli, varoņi jeb paraugi, raksturīgie rituāli un vērtības. Provansas un Padekalē kultūras identitātes aspekti ir raksturoti, sasaistot tos ar atšķirību veidošanās iemesliem.
- Dienvidfrancijā un Ziemeļfrancijā attīstījās divas dažādas valodu formas: "*Langue d'Oc*" un "*Langue d'Oil*". "*Langue d'Oc*" forma bija raksturīga dienvidu reģionam, kas veidojās latīņu valodas ietekmē, savukārt "*Langue d'Oil*" bija raksturīga ziemeļiem, un tā vēsturiski veidojās franku valodas ietekmē. Padekalē reģionam ir savs dialekts, kurā runā arī mūsdienās, un ko dēvē par "*'chti*".
- Ja Provansā tautai raksturīgās zīmes un simboli veidojušies romiešu kultūras iespaidā, tad Padekalē arhitektūra, zīmes un simboli attīstījās spēcīgā flāmu kultūras ietekmē.
- Provansā ietekmīgākie varoņi jeb paraugi ir tās personības, kas ir aizstāvējušas šī reģiona identitāti un patstāvību. Tie var būt specifiski raksturīgi tikai šim reģionam. Padekalē veidojies flāmu un Ziemeļfrancijas ietekmē, līdz ar to daudzi varoņi jeb paraugi ir kopēji ar tiem, kas ir visai Ziemeļfrancijai un Parīzei, kā arī Belģijai.
- Raksturīgie rituāli ir attīstījušies gan saplūstot kristietības un pagānu tradīcijām, pieņemot katram reģionam raksturīgo specifiku, gan ietekmējoties no kaimiņvalstīm – Belģijas ziemeļos un Spānijas un Itālijas dienvidos.
- Provansiešiem raksturīgas Vidusjūras zemēm piemītošās vērtības – atpūta, kopīgi pavadīts, nesteidzīgs laiks, savukārt ziemeļniekiem Padekalē piemīt savstarpēja solidaritāte, vienotība un izpalīdzība, kas izpaužas ikdienas darbā un attiecībās.
- Raksturojot Provansai un Padekalē raksturīgos simbolus, varoņus, rituālus un vērtības, autore ir atklājusi, ka tādi aspekti kā valoda, arhitektūra, nacionālā virtuve, karogs un ģerbonis, svētki un citi minētie elementi, nevar tikt uzskatīti par vienīgajiem

noteicošajiem faktoriem, kas ir veidojuši Ziemeļfrancijas un Dienvidfrancijas kultūras identitāti, taču tie uzskatāmi parāda atšķirības un to dziļākos cēloņus.

Izmantotās literatūras un avotu saraksts

1. Braudel, Fernand. L'identité de la France. Paris : Les Editions Arthaud, 1986
2. Brouquet, Sophie-Cassagnes. Culture, artistes et société dans la France médiévale. Editions OPHRYS, 1998.
3. Burguière André, Christiane Klapisch-Zuber, Martine Segalen, Françoise Zonabend. Histoire de la famille. Paris : Armand Colin, 1986
4. Chaurand, Jacques. Histoire de la langue française. Paris : Presses Universitaires de France, 1969.
5. Chédeville, André. La France au Moyen âge. Paris : Presses universitaires de France, 1994
6. Clarke, Simon. Culture and identity. The SAGE Handbook of Cultural Analysis. SAGE publications, 8.Aug. 2011
7. D'Haucourt Geneviève. La vie au Moyen Age. Paris : Presses Universitaires de France, 1993
8. Duby, Georges; Robert Mandrou. Histoire de la civilisation française. Moyen Age – XVI siècle. Armand Colin Editeur, 1968
9. Eriksens, Tomass Hillens. Saknes un pēdas: identitāte mainīgā laikā. Rīga : Zvaigzne ABC,2010
10. Erll A., Gymnich M. 2011. Interkulturelle Kompetenzen. Tulk.: D. Volkinšteine
11. Guides Bleus. Provence. Paris: Hachette livre, 2003.
12. Hofstede, G. Cultures and organizations. Software of the mind. McGraw-Hill book company Europe. England, 1991.
13. Hofstede, G. Lokales Denken, globales Handeln. Kulturen, Zusammenarbeit und Management. Nordlingen, 1997. D. Volkinšteines tulkojums.
14. Larousse. Mémoire de la France des origines à l'an 2000. Paris: 1996
15. Lesacher, Alain-François. Fêtes et traditions de France. Rennes : Edilarge S.A. – Editions Ouest France, 1996/1999.
16. Lesacher, Alain-François. Fêtes et tradition de France. Rennes : Edilarge S.A. Editions Ouest France, 1996-1999
17. Lusebrink. Vandenhoeck & Ruprecht. Gottingen. Tulkojums – D. Volkinšteine.
18. Miossec, Jean-Marie. Géohistoire de la régionalisation en France. Paris : Presses Universitaires de France, 2008
19. Sébastien Desurmont. Les Français. Nos identités, nos caractères, nos passions. Géo. 2014, februāris
20. Skazkina S. un vēstures zinātņu doktoru J.Gutnovas, A. Daņilova un J. Ļevicka redakcija. Viduslaiku vēsture. Rīga : Zvaigzne, 1971.

21. Sous la direction de Denise Deshaies et Diane Vincent. Discours et constructions identitaires. les Presses de l'Université Laval, 2004. [Dorais Louis – Jacques. La construction de l'identité]
22. Sous la direction de Philippe Ariès et Georges Duby. Histoire de la vie privée. De l'Europe à la Renaissance. Paris : Editions du Seuil, 1985
23. Spencer-Oatey, Helen, Peter Franklin. Intercultural interaction: A multidisciplinary approach to intercultural communication. Palgrave Macmillan, 2009.
24. Tefoo, Anna. Nord-pas-de-Calais. Le guide vert. Paris : Michelin, 2009.
25. Thomas, A. Kultur und Kulturstandards. D. Volkinšteines tulk.
26. Tirone, Lucien, Michèle Joannon, Christiane Lees etc. Le territoire régionale Provence, Alpes, Côté d'Azur. Aix-en-Provence : Publ. de l'Association Régionale des Prof. d'Histoire et de Géographie.
27. Yaguello, Marina. Le grand livre de la langue française. Editions du Seuil, 2003
28. Zink, Michel; Alain de Libera, Claude Gauvard, Bertrand Schnerb, Martin Aurell. Dictionnaire du Moyen age. Presses Universitaires de France, 2004.

Interneta resursi:

1. Hall, Stuart. The question of cultural identity.
<http://www9.georgetown.edu/faculty/irvinem/theory/Hall-Identity-Modernity-1.pdf>
Skatīts: 17.11.2013.
2. <http://users.utu.fi/freder/dervinhandbookcorrect.pdf>, skatīts 17.11.2013.
3. http://www.diplomatie.gouv.fr/fr/IMG/pdf/musees_2012_girault_01_cle01cc8d.pdf,
skatīts 17.11.2013
4. <http://www.psychologie.uni-heidelberg.de/ae/allg/mitarb/bms/InMemoriamCFG.pdf>,
skatīts: 04.11.2013.
5. <http://www.tezaurs.lv/sv/?w=interakcija/>
6. Robert Hauser. Cult. identity in a globalised world:
http://www.zak.kit.edu/downloads/Hauser-Cultural_Identity_in_a_Globalised_World_final_2.pdf Skatīts 04.11.2013 :
7. <http://www9.georgetown.edu/faculty/irvinem/theory/Hall-Identity-Modernity-1.pdf>,
skatīts 17.11.2013.
8. Tūrisma un informācijas portāls par Provansu : <http://www.provence7.com/> [Skatīts 05.05.2014]
9. Tūrisma un informācijas portāls par Padekalē : <http://www.hunt-a-home.fr/guide-des-regions-francaises/nord-pas-de-calais.php>
10. Burguière André, Christiane Klapisch-Zuber, Martine Segalen, Françoise Zonabend. Histoire de la famille. Paris : Armand Colin, 1986.
11. Provansas kultūras, informācijas un aktualitāšu portāls: <http://www.notreprovence.fr/>

12. Francijas ziņu portāls ‘‘Lekspress’’: http://www.lexpress.fr/tendances/voyage/provence-legendes-dorees_781431.html
13. Portāls par aktualitātēm sportā: <http://www.sofoot.com/zinedine-zidane.html>
14. Tūrsima un informācijas portāls par Padekalē: <http://www.hunt-a-home.fr/guide-des-regions-francaises/nord-pas-de-calais.php>
15. Portāls par Padekalē kultūru, spēļu vadiem:
<http://mincoin.free.fr/indexmincoin/index.html>
16. <http://www.erudit.org/livre/cefan/2004-1/000660co.pdf>, skatīts 04.11.2013.
17. <http://homepages.warwick.ac.uk/~syrbe/>, skatīts : 04.11.2013.

ANNOTATION

Ce travail de recherche est consacré à l'exploration de « L'identité culturelle en France du Nord et en France du Sud » (*'The cultural identity in the South and in the North of the France''*). Le mémoire est divisé en quatre chapitres principaux et il consiste en 55 pages. Les mots-clés de ce mémoire sont : l'identité, la culture, les différences entre le Nord et le Sud, les aspects de l'identité culturelle. Dans ce travail de recherche sont décrits le concept de l'identité et de la culture selon les recherches des historiens et sociologues, les raisons principales de différences entre la France du Nord et la France du Sud, et de principaux aspects de l'identité culturelle de France du Nord et France du Sud.

Le but de cette recherche est d'explorer et de décrire des raisons principales de la formation de différences entre le Nord et le Sud de la France, ainsi que d'analyser les aspects de l'identité culturelle de deux régions françaises – Nord-pas-de-Calais et Provence. Certaines conclusions signifient qu'il y a beaucoup d'événements, changements historiques importants et des particularités dans la position géographique qui ont contribué à la formation des différences culturelles et linguistiques entre la France du Nord et du Sud. Chaque siècle a apporté ses changements et innovations qui ont concerné les pratiques quotidiennes des Français, leur culture et leur langue. Le résumé d'information sur les raisons principales du développement des différences montrent l'importance de formes d'administration et de la centralisation, de différentes traditions du commerce et la situation géographique.

SUMMARY

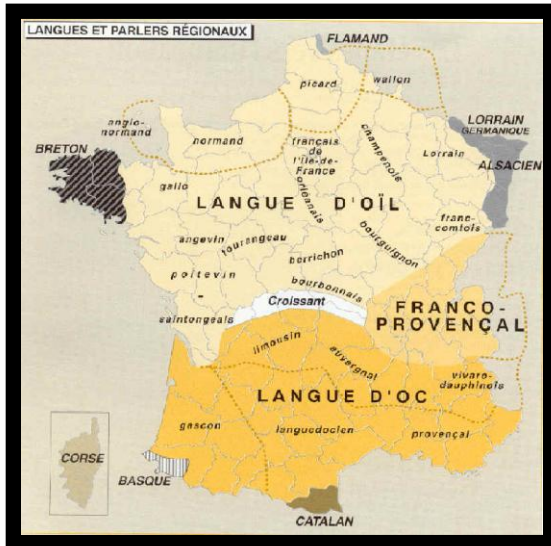
This research paper is dedicated to explore "*The cultural identity in the South and in the North of the France*". It is divided in four main chapters and it consists of 55 pages. Main keywords of this research paper are: identity, culture, the difference between the North and the South, aspects of cultural identity. In the work there are described the concept of identity and culture according the researches of historians and sociologists, the main raisons of differences between the North and the South of France and the most important aspects of cultural identity of two regions in France -

The purpose of this work is to explore and describe the main reasons of the formation of differences between the North and the South of France, as well as to analyze the aspects of the cultural identity in two regions of France - Nord-pas-de-Calais and Provence. Some certain conclusions signify that there are many events, important historical changes and particularities in the geographical position which have contributed to the formation of cultural and linguistic differences in the North and the South of France. Each century has brought its changes and innovations concerning daily activities of French people, their culture and language. The summary of information about the main reasons of development of differences shows the importance of the forms of administration and centralization, different trade traditions and geographical location.

Pielikumi

1. Pielikums

Avots: http://www.ameriquefrancaise.org/fr/article-709/Langue_fran%C3%A7aise,_patrimoine_fondamental_des_Qu%C3%A9b%C3%A9cois_et_des_Fran%C3%A7ais.html#.U3mFafmSwyM

Ziemeļnieku un dienvidnieku izrunas sadalījums Francijas kartē.

2. Pielikums

Provansai raksturīgie karogi:

Avots: <http://www.collectifprovence.com/spip.php?article306>

3. Pielikums

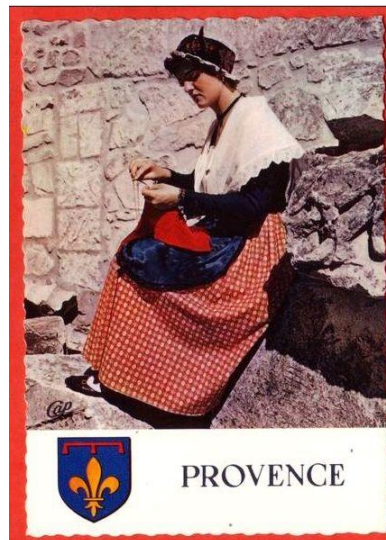
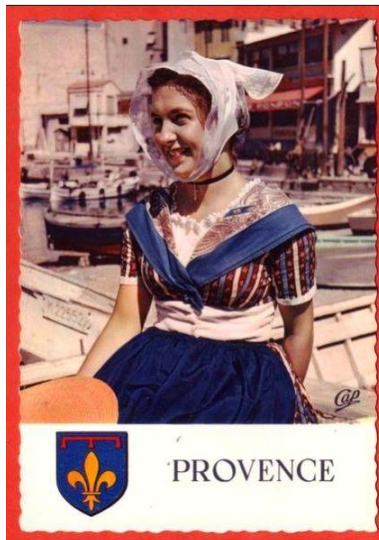
Padekalē reģionam raksturīgais karogs.

Avots: <http://www.flandre-artois.fr/emblemesflandreartois.html>

4. Pielikums

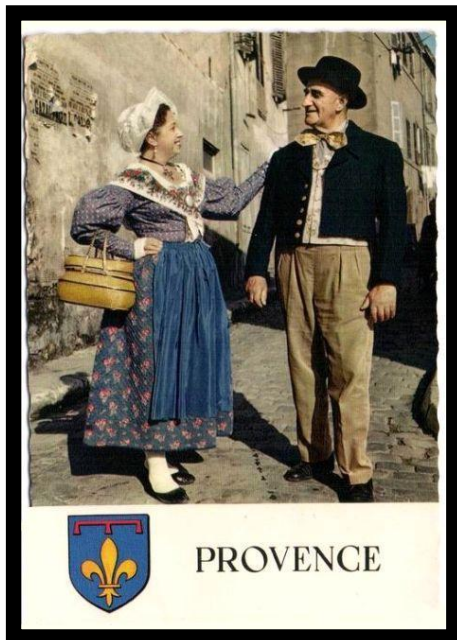
Provansas zemnieku tērps.

Avots: <http://www.passionprovence.org/archives/2012/12/01/25638965.html>

5. Pielikums

Provansas amatnieku iedzīvotāju tērps un ķēdīte, ko lika kaklā apprecoties.

Avots: <http://www.passionprovence.org/archives/2012/12/01/25638965.html>

6. Pielikums

Padekalē reģionam raksturīgie tautas tērpi

Avots: <http://www.hunt-a-home.fr/guide-des-regions-francaises/nord-pas-de-calais.php>

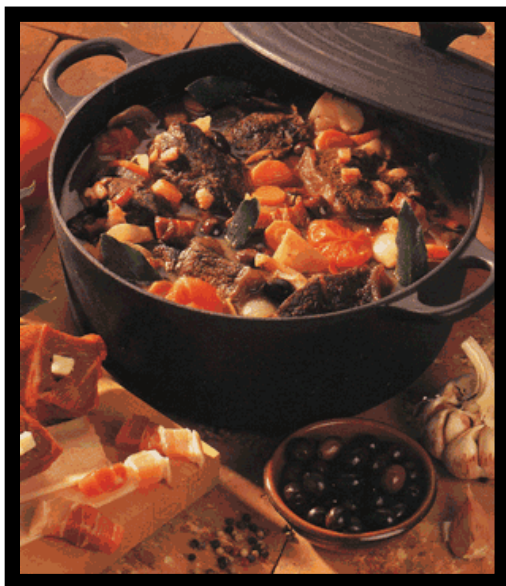
7. Pielikums

Provansai raksturīgā zupa ‘*la bouillabaisse*’.

Avots: <http://plaisirdugout.be/recipe/bouillabaisse/>

Gaļas sautējums ‘*La Daube*’

Avots: http://ladombes.free.fr/La%20recette%20du%20mois/La-recette_68_Daube_de_boeuf_en_faitout.htm

‘La Ratatouille’

Avots: <http://www.foodmoods.net/2010/07/ratatouille.html>

8. Pielikums

Terīnē gatavots gaļas sacepums ‘*potjevleesch*’.

Avots: <http://au-roi-soleil.fr/restaurant/le-potje-vleesch/>

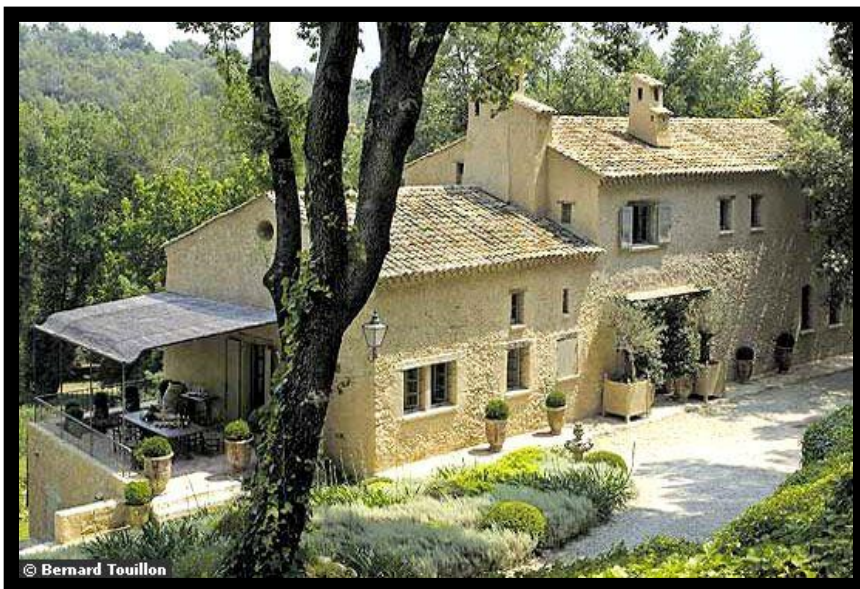
Siera pīrāgs ‘*la flamiche aux maroilles*’

Avots: <http://ptitsgourmands.canalblog.com/archives/2006/11/26/2036410.html>

9. Pielikums

Provansas zemnieku māja ‘mas’.

Avots:

10. Pielikums

Padekalē izplatītas ir nobalsinātas māju sienas, ko atdzīvina spilgtās krāsās veidotas durvis un logu rāmji. Šāda tipa mājas dēvē par *‘pannes flamandes’*

Avots: www.defi-toit.com